

Fylogeneze a diverzita vyšších rostlin

Vyšší rostliny: vznik a hlavní znaky

Petr Bureš

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Co patří k vyšším rostlinám?

Vyšší rostliny = „land plants“ = suchozemské rostliny

mechorosty

hlevíky
jatrovky
mechy

plavuně

kaprad'orosty

včetně
přesliček

nahosemenné

krytosemenné

Jak vysoké jsou vyšší rostliny?

> **100 m** – gigantické jehličnany čel. *Taxodiaceae*

Nejvyšší – *Sequoia sempervirens* – 115,7 m – strom Hyperion v NP Redwood v Kalifornii

115,7 m

111 m

Hyperion

AZ Tower

Jak vysoké jsou vyšší rostliny?

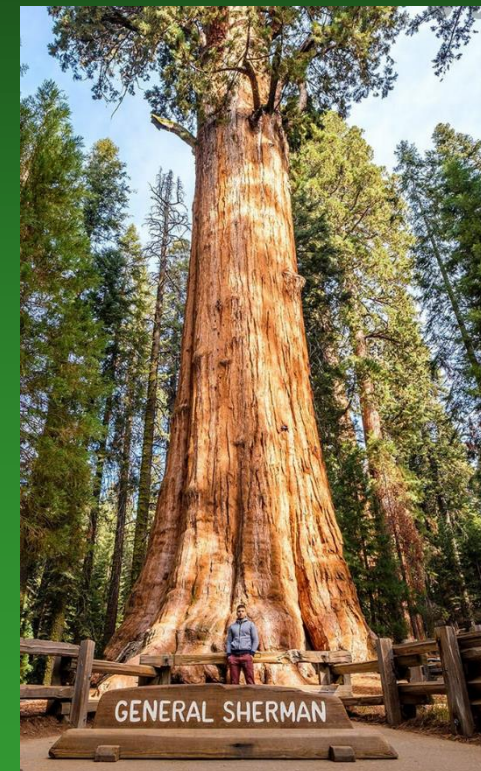
> **100 m** – gigantické jehličnany čel. *Taxodiaceae*

Nejvyšší – *Sequoia sempervirens* – 115,7 m – strom Hyperion v NP Redwood v Kalifornii

Nejobjemější – *Sequoiadendron giganteum* – 1487 m³ – strom General Sherman v = 83,8 m, Ø = 7,7 m, věk = 2300–2700 let, Sequoia NP v Kalifornii

115,7 m

111 m

~ **1900 tun**

Jak vysoké jsou vyšší rostliny?

~ **0,2 mm** – na hladině plovoucí *Wolffia* příbuzná okřeheků

> **100 m** – gigantické jehličnany čel. *Taxodiaceae*

Nejvyšší – *Sequoia sempervirens* – jedinec vysoký 115,7 m – nazván Hyperion
v národním parku Redwood v Kalifornii

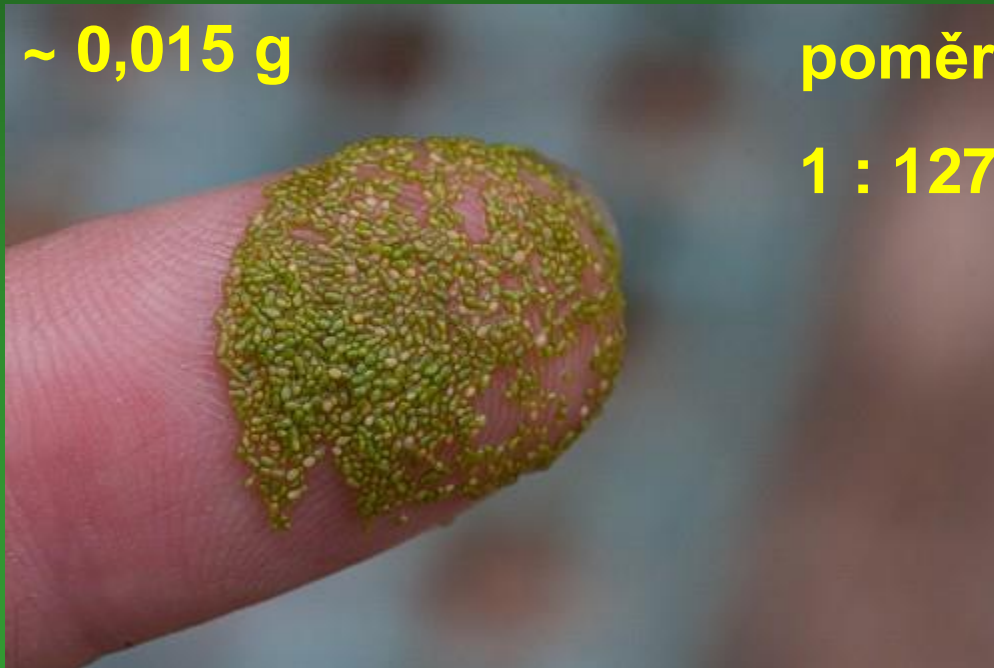
Nejobjemější – *Sequoiadendron giganteum* – jedinec s objemem 1487 m³
– nazván General Sherman v = 83,8 m, Ø = 7,7 m, věk = 2300–2700 let, Sequoia
National Park v Kalifornii

Wolffia columbiana (*Araceae*)

~ **0,015 g**

poměr

1 : 127 miliard

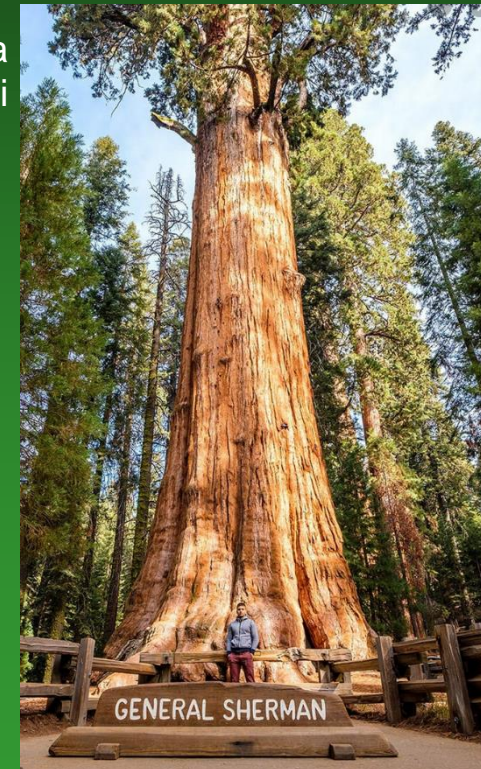
115,7 m

111 m

Hyperion

AZ Tower

~ **1900 tun**

Jak vysoké jsou vyšší rostliny?

~ **0,2 mm** – na hladině plovoucí *Wolffia* příbuzná okřešků

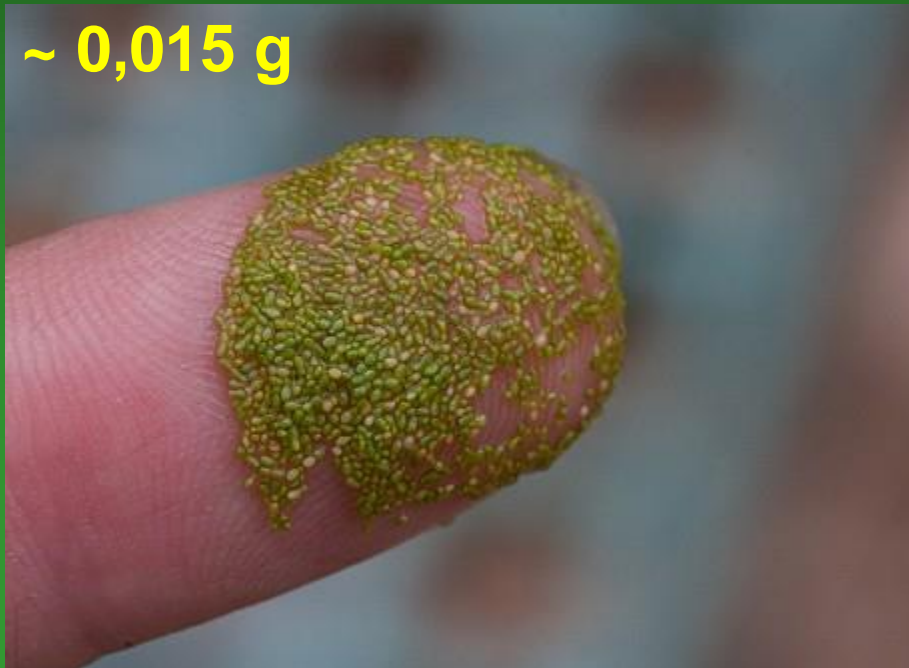
> **100 m** – gigantické jehličnany čel. *Taxodiaceae*

Nejvyšší – *Sequoia sempervirens* – jedinec vysoký 115,7 m – nazván Hyperion
v národním parku Redwood v Kalifornii

Nejobjemější – *Sequoiadendron giganteum* – jedinec s objemem 1487 m³
– nazván General Sherman v = 83,8 m, Ø = 7,7 m, věk = 2300–2700 let, Sequoia
National Park v Kalifornii

Wolffia columbiana (*Araceae*)

~ **0,015 g**

115,7 m

111 m

Hyperion

AZ Tower

klonální populace
Populus tremuloides
v Utahu

~ **5900 tun**

≈ 1/2 bilion-krát těžší než *Wolffia*

**Vyšší rostliny:
jejich vznik
a postavení ve fylogenetickém
stromu života na Zemi**

Vyšší rostliny ve stromu života

S řasami, živočichy a houbami patří k doméně *Eukarya*

3 domény stromu života:

1. *Bacteria*

2. *Archaea*

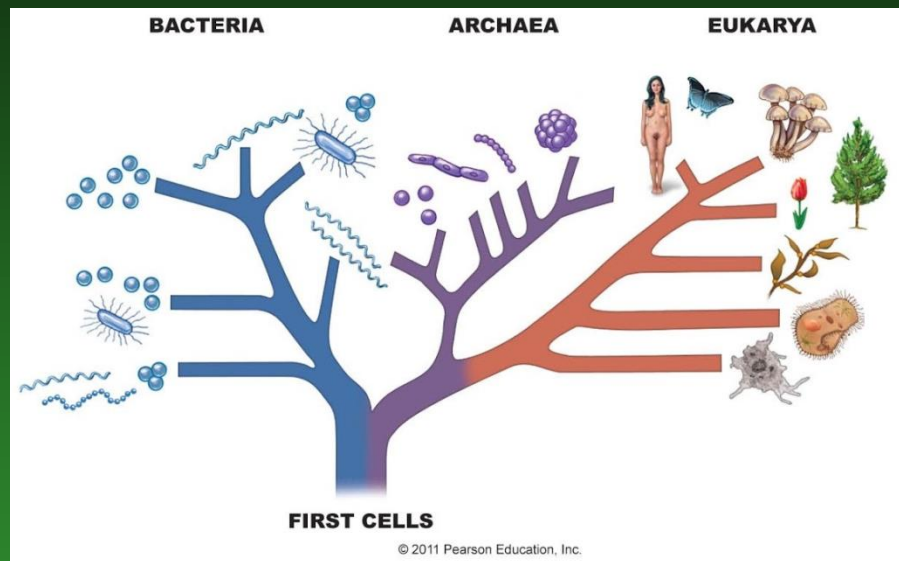
3. *Eukarya* – membránami
ohraňené organely:

mitochondrie,

Golgiho aparát,

endoplasmatické retikulum a

jádru s chromosomy (= nuleoproteinovými
strukturami organizujícími se během mitózy

Vyšší rostliny ve stromu života

S řasami, živočichy a houbami patří k doméně *Eukarya*

3 domény stromu života:

1. *Bacteria*

2. *Archaea*

3. *Eukarya* – membránami
ohraňované organely:

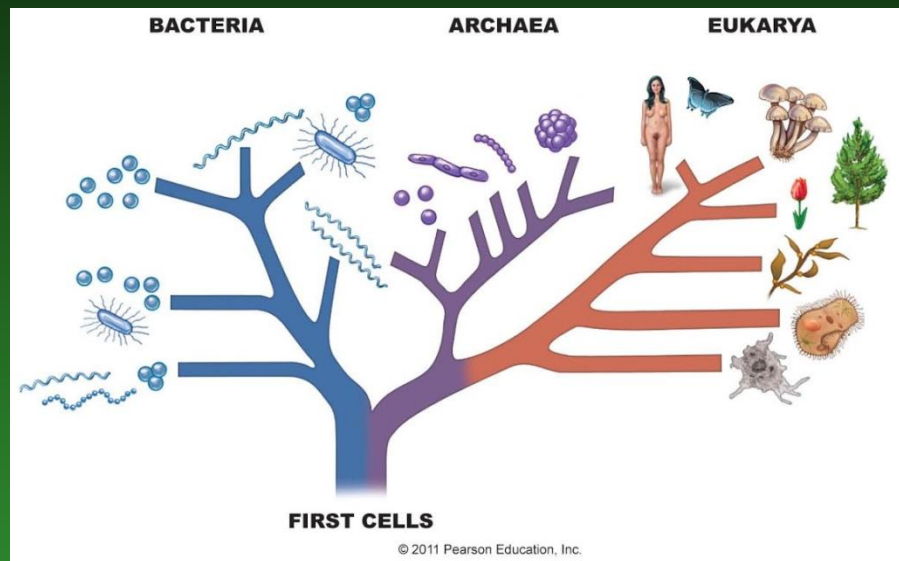
mitochondrie,

Golgiho aparát,

endoplasmatické retikulum a

jádro s chromosomy (= nukleoproteinovými
strukturami organizujícími se během mitózy

Život vznikl před 3,5 mld. let
? u termálních vývěrů

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátila α -proteobakterii

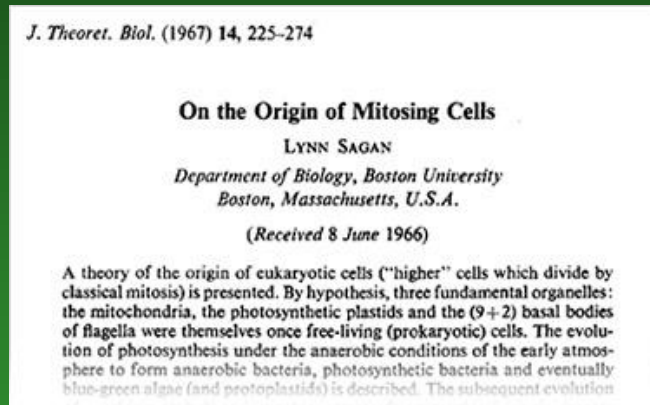
Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

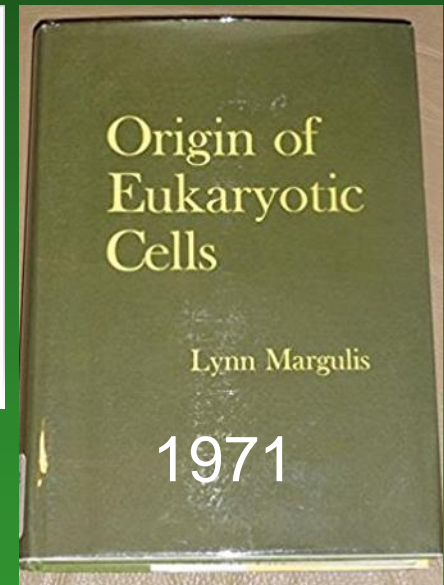
- **evoluce mitochondrií** = archeální buňka fagocyticky uchvátla α -proteobakterii

Lynn Margulis (1938–2011)

Americká bioložka - přesvědčila vědeckou komunitu o tom, že endsymbióza byla základním krokem v evoluci eukaryot

Eukaryotické buňky si (ani plastidy ani) mitochondrie „nestaví“, ale tyto vznikají pouze dělením mitochondrií (nebo plastidů) již existujících

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátila α -**proteobakterii** (mohla být počátečním impulzem mohla nastat i později)

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondrií** = archeální buňka fagocyticky uchvátla α -**proteobakterii** (mohla být počátečním impulzem mohla nastat i později)

Všechna eukaryota mají mitochondrie stejného typu, nebo je přeměnily nebo je ztratily !!!

Genom mitochondrií se v evoluci redukoval na 1/10 až 1/100 !!! – Geny většinou přeneseny do jádra „hostitele“ – proto mnoho genů eukaryot je příbuzných α -proteobakteriím

Naopak **proteom** mitochondrií zahrnuje řadu proteinů eukaryotického původu !!! – Vznikají přepisem genomu „hostitelské buňky“

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

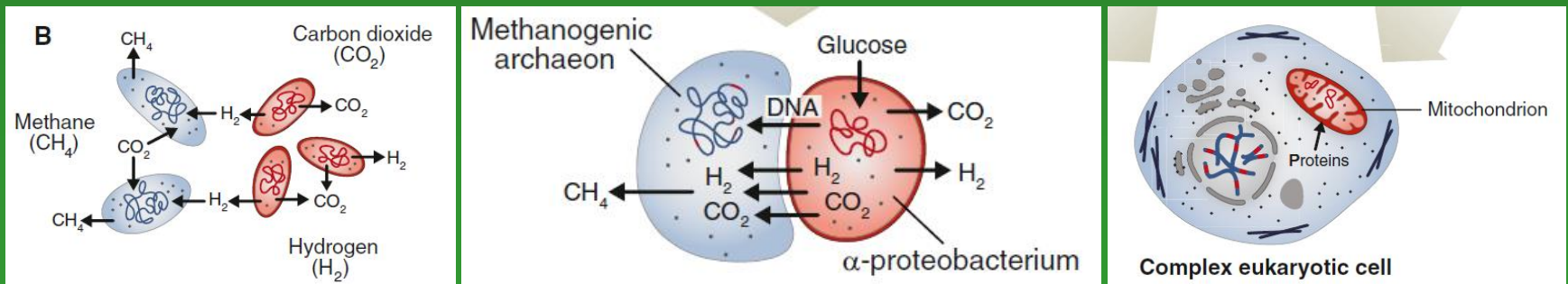
- **evoluce mitochondrií** = archeální buňka fagocyticky uchvátla α -**proteobakterii** (mohla být počátečním impulzem mohla nastat i později)

Všechna eukaryota mají mitochondrie stejného typu, nebo je přeměnily nebo je ztratily !!!

Genom mitochondrií se v evoluci redukoval na 1/10 až 1/100 !!! – Geny většinou přeneseny do jádra „hostitele“ – proto mnoho genů eukaryot je příbuzných α -proteobakteriím

Naopak **proteom** mitochondrií zahrnuje řadu proteinů eukaryotického původu !!! – Vznikají prepisem genomu „hostitelské buňky“

Pohlčení mohla předcházet symbióza, při které se prohloubily metabolické vztahy

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátila α -proteobakterii
- **evoluce cytoskeletu** = tubuliny, aktin, myosin

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátila α -proteobakterii
- **evoluce cytoskeletu** = tubuliny, aktin, myosin (z podobných proteinů přítomných u prokaryot)

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátila α -proteobakterii
- **evoluce cytoskeletu = tubuliny, aktin, myosin** (z podobných proteinů přítomných u některých prokaryot)
- **evoluce eukaryotického bičíku = $9 \times 2 + 2$**

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

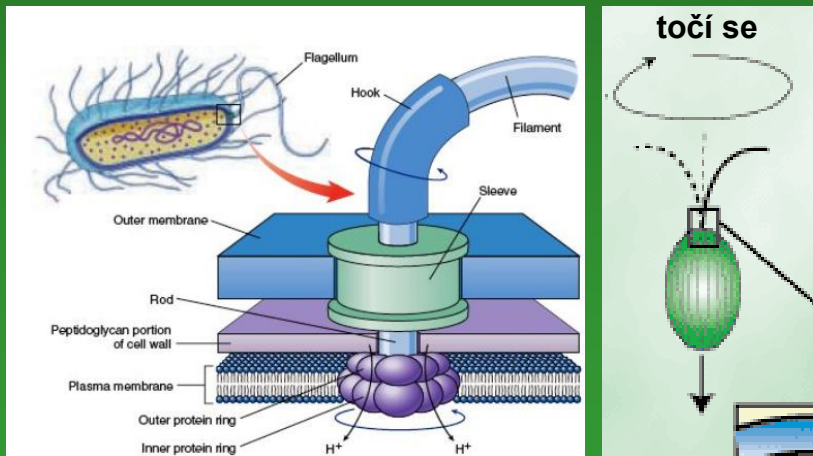
započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátla α -proteobakterii
- **evoluce cytoskeletu = tubuliny, aktin, myosin** (z podobných proteinů přítomných u prokaryot)
- **evoluce eukaryotického bičíku = 9x2+2** (jednotná struktura přetvořením sensorické či jiné organely, přetvořením centriolu, prokaryotické bičíky mají zcela jinou strukturu)

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátla α -proteobakterii
- **evoluce cytoskeletu** = tubuliny, aktin, myosin (z podobných proteinů přítomných u některých prokaryot)
- **evoluce eukaryotického bičíku** = $9 \times 2 + 2$ (jednotná struktura přetvořením sensorické či jiné organely, přetvořením centriolu, prokaryotické bičíky mají zcela jinou strukturu)

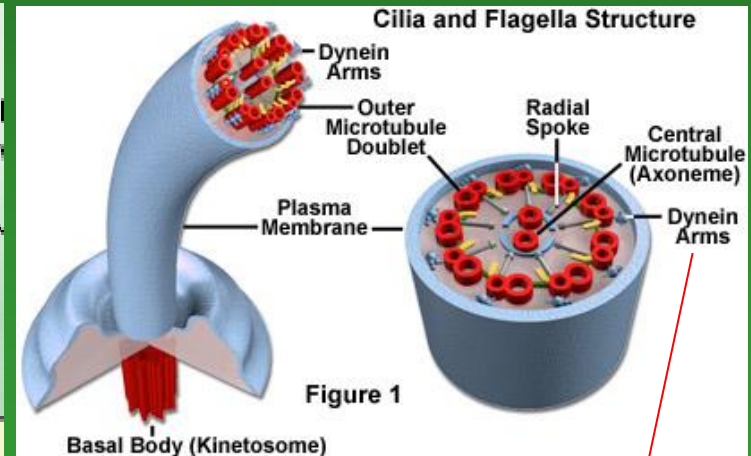
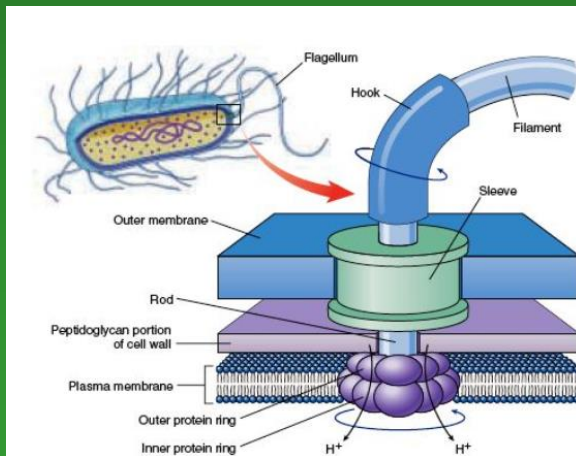

točí se

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátla α -proteobakterii
- **evoluce cytoskeletu** = tubuliny, aktin, myosin (z podobných proteinů přítomných u některých prokaryot)
- **evoluce eukaryotického bičíku** = $9 \times 2 + 2$ (jednotná struktura přetvořením sensorické či jiné organely, přetvořením centriolu, prokaryotické bičíky mají zcela jinou strukturu)

Dyneinové motory šplhají po mikrotubulech

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátila α -proteobakterii
- **evoluce cytoskeletu** = tubuliny, aktin, myosin (z podobných proteinů přítomných u prokaryot)
- **evoluce eukaryotického bičíku** = $9 \times 2 + 2$ (jednotná struktura přetvořením sensorické či jiné organely, přetvořením sentriolu, prokaryotické bičíky mají zcela jinou strukturu)
- **evoluce endomembránových struktur (GA, ER, ... jádra, lineárních chromosomů a mitózy** = také endosymbioticky nebo zapouzdřením genomu do váčku odštěpeného z cytoplazmatické membrány

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátila α -proteobakterii
- **evoluce cytoskeletu** = tubuliny, aktin, myosin (z podobných proteinů přítomných u prokaryot)
- **evoluce eukaryotického bičíku** = $9 \times 2 + 2$ (jednotná struktura přetvořením sensorické či jiné organely, přetvořením sentriolu, prokaryotické bičíky mají zcela jinou strukturu)
- **evoluce endomembránových struktur (GA, ER, ... jádra, lineárních chromosomů a mitózy** = také endosymbioticky nebo zapouzdřením genomu do váčku odštěpeného z cytoplazmatické membrány
- **evoluce meiózy a tím i sexu**

Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátila α -proteobakterii
- **evoluce cytoskeletu** = tubuliny, aktin, myosin (z podobných proteinů přítomných u prokaryot)
- **evoluce eukaryotického bičíku** = $9 \times 2 + 2$ (jednotná struktura přetvořením sensorické či jiné organely, přetvořením sentriolu, prokaryotické bičíky mají zcela jinou strukturu)
- **evoluce endomembránových struktur (GA, ER, ... jádra, lineárních chromosomů a mitózy** = také endosymbioticky nebo zapouzdřením genomu do váčku odštěpeného z cytoplazmatické membrány
- **evoluce meiózy a tím i sexu**
- **teprve pak „divergence“ eukaryot** (možná už před tím, ale extinkce „neúspěšných linií“)

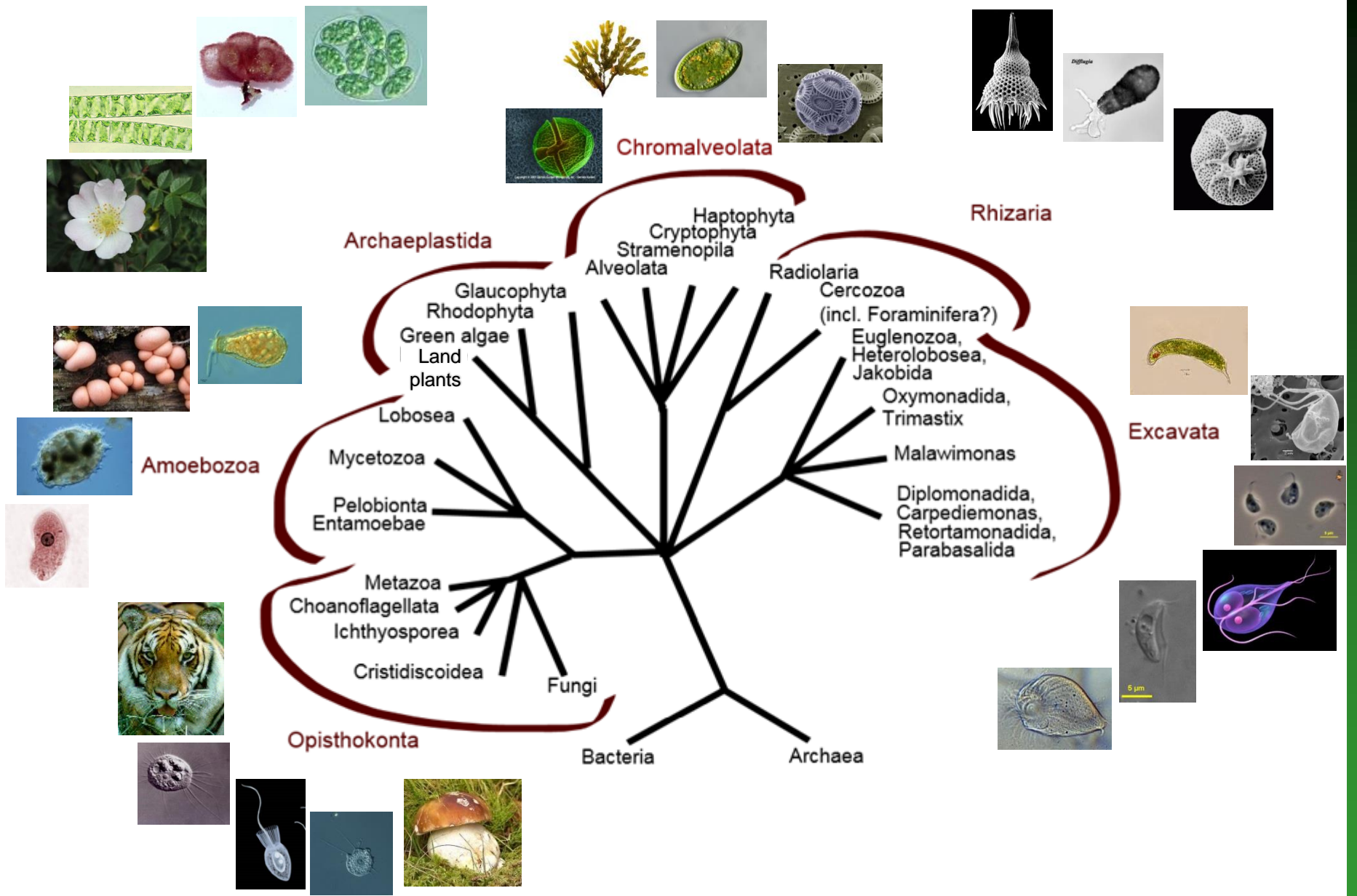
Jak a kdy se vyvinula eukaryotní linie ?

započala před 2,5 mld. let ??? – **základní kroky**

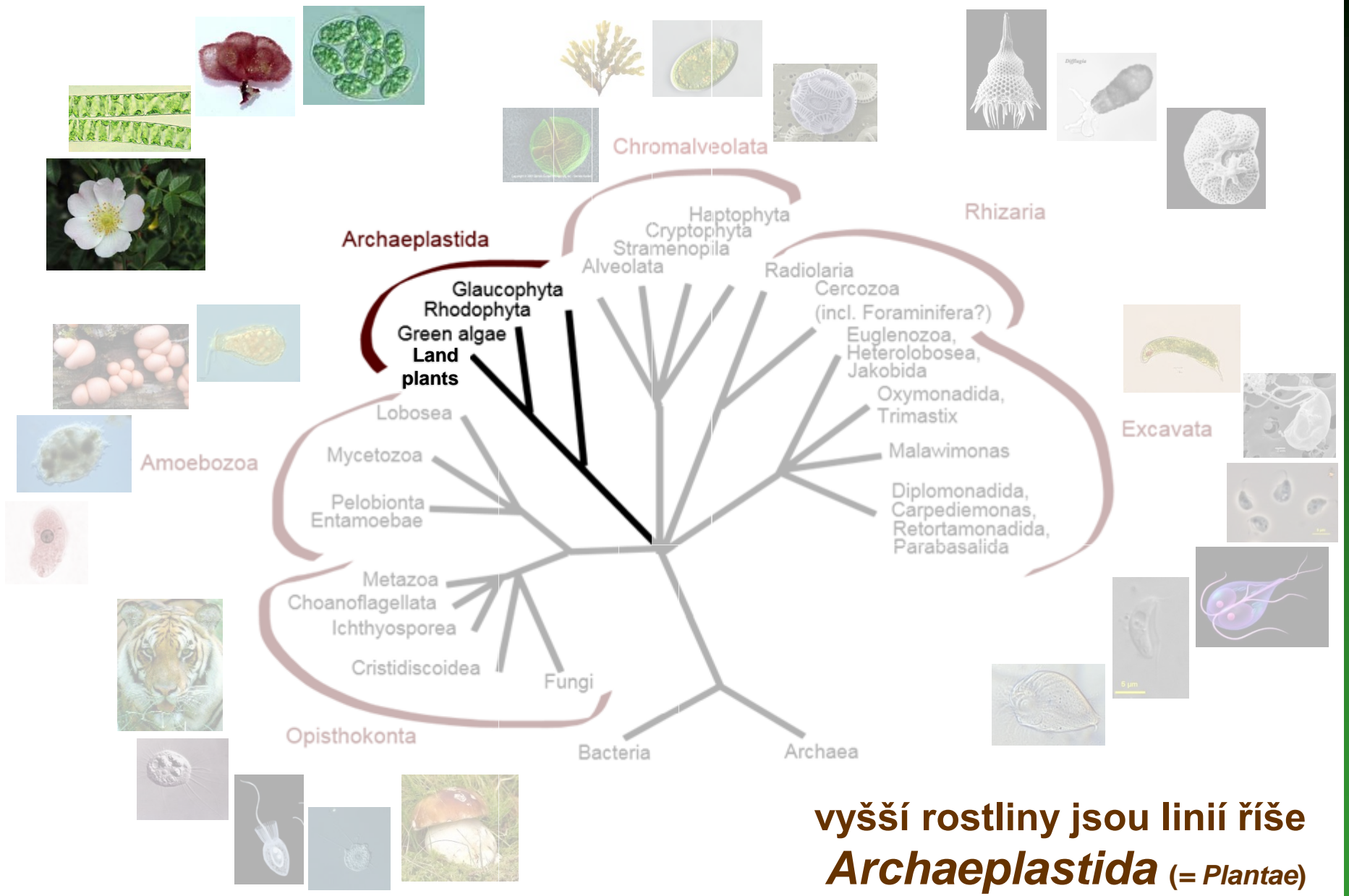
- **evoluce mitochondií** = archeální buňka fagocyticky uchvátila α -proteobakterii
- **evoluce cytoskeletu** = tubuliny, aktin, myosin (z podobných proteinů přítomných u prokaryot)
- **evoluce eukaryotického bičíku** = $9 \times 2 + 2$ (jednotná struktura přetvořením sensorické či jiné organely, přetvořením sentriolu, prokaryotické bičíky mají zcela jinou strukturu)
- **evoluce endomembránových struktur (GA, ER, ... jádra, lineárních chromosomů a mitózy** = také endosymbioticky nebo zapouzdřením genomu do váčku odštěpeného z cytoplazmatické membrány
- **evoluce meiózy a tím i sexu**
- **teprve pak „divergence“ eukaryot** (možná už před tím, ale extinkce „neúspěšných linií“)

**Ve všech liniích současných eukaryot tyto znaky najdeme – tyto kroky musely předcházet poslednímu společnému předku všech eukaryot –
Pořadí a doba kroků však nejsou jisté**

Dominium *Eukarya* divergovalo do šesti říší

vyšší rostliny jsou linií říše
Archaeplastida (= *Plantae*)

Dominium *Eukarya* divergovalo do šesti říší

Evolve „chloroplastu“

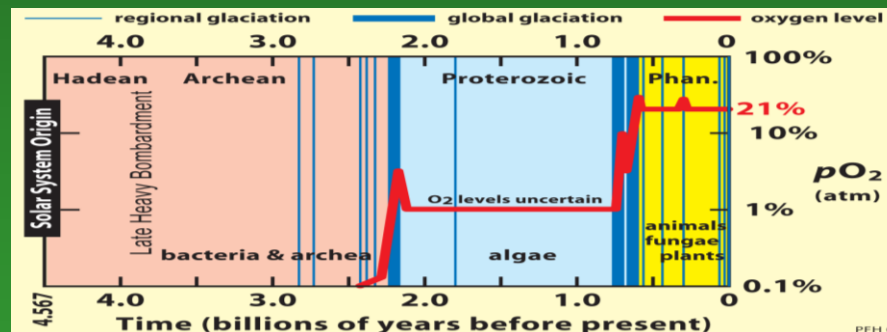
= **Velká kyslíková katastrofa – 2.4 bya**

= důsledek evoluce (oxygenní) fotosyntézy u sinic

reduktivní atmosféra

archea → metan
extrémní teploty,
radiace, pH, salinita ...

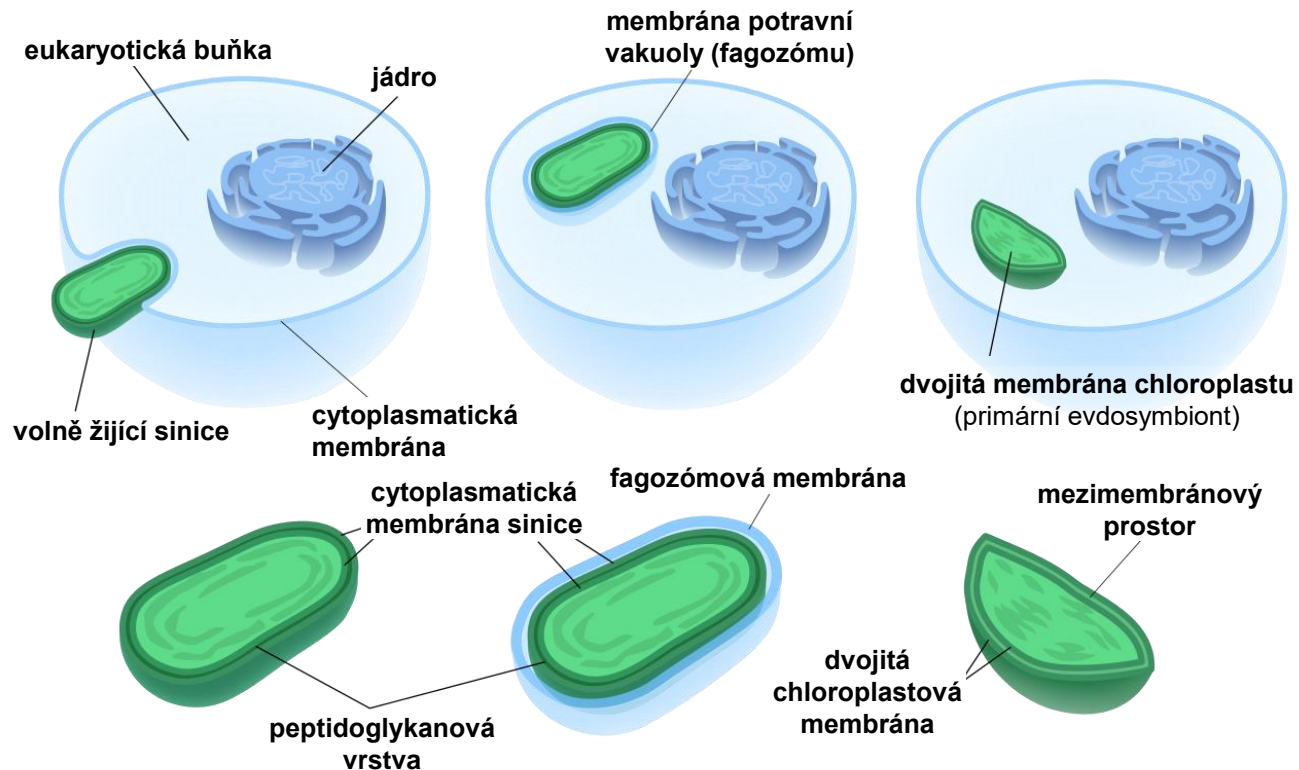
oxydativní atmosféra

sinice → kyslík
toxický pro anaerobní archea
rozkládá metan na H₂O a CO₂

Fotosyntéza vznikla u sinic před 2,5 mld. let – syntéza uhlovodíků pomocí Slunce úspěšně přežila v nezměněné formě dodnes. Kyslík = odpad fotosyntézy se srážel oxidací (např. v hematitových sedimentech). Když došly ionty železa, síry, ... ve vodě i na souši, začal O₂ unikat do atmosféry. Zabíjel konkurenční anaerobní archea, rozkládal skleníkově působící metan. Nastalo ochlazení, zalednění, masové vymírání. Koncentrace O₂ nepřesáhla 3%.

Vznik archeplastid – ?1.8 bya

= **Vznik chloroplastu** s dvojitou membránou primárně endosymbioticky
(= heterotrofní prvek fagocyticky pohltil sinici, nestrávil a „domestikoval ji“)

Chloroplast krásnooček a obrněnek – vznikl sekundární endosymbiózou = fagocytickým uchvácením buňky zelené řasy protozoální buňkou

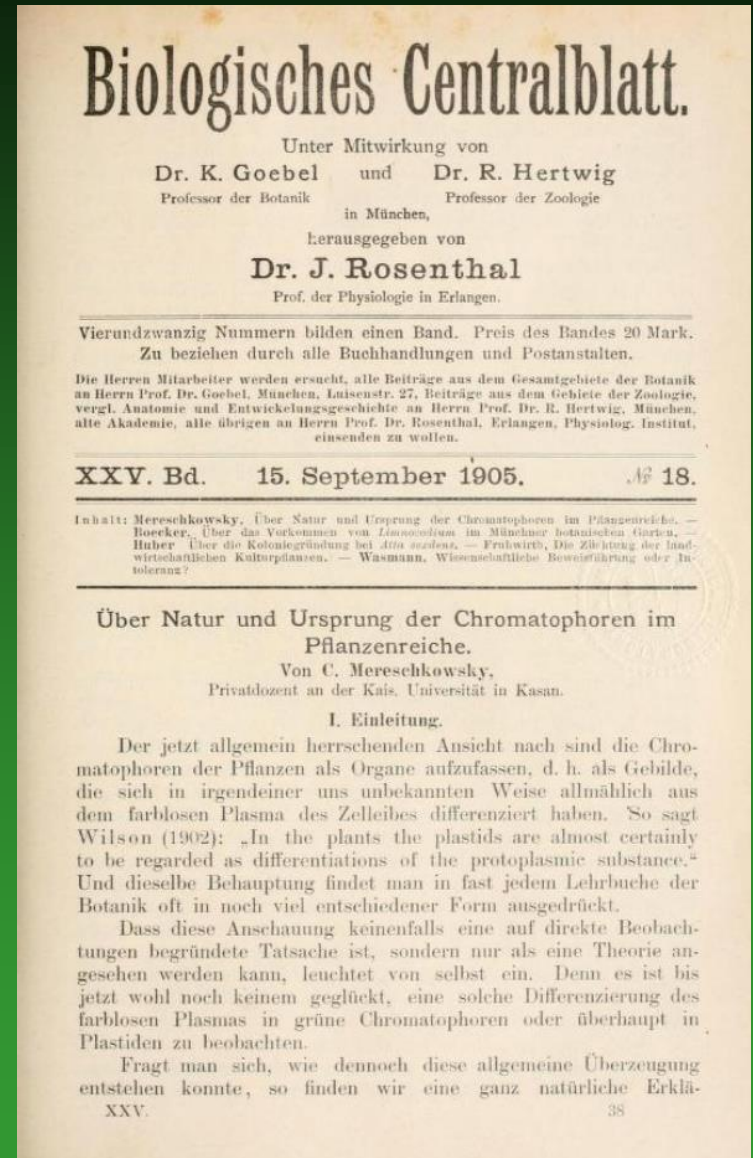
Chloroplast chaluhy, rozsivky, ... – vznikl také sekundární endosymbiózou = fagocytickým uchvácením buňky červené řasy protozoální buňkou

Vznik archeplastid – ?1.8 bya

Konstantin Sergeevich Mereschkowski
Константин Сергеевич Мережковский
(1855–1921)

Poprvé chápe chloroplasty
jako sinicové endosymbionty

Vznik archeplastid – ?1.8 bya

Podobně jako u mitochondriálního genomu se také geny endosymbiontní sinice přestěhovaly do jádra

Vznik archeplastid – ?1.8 bya

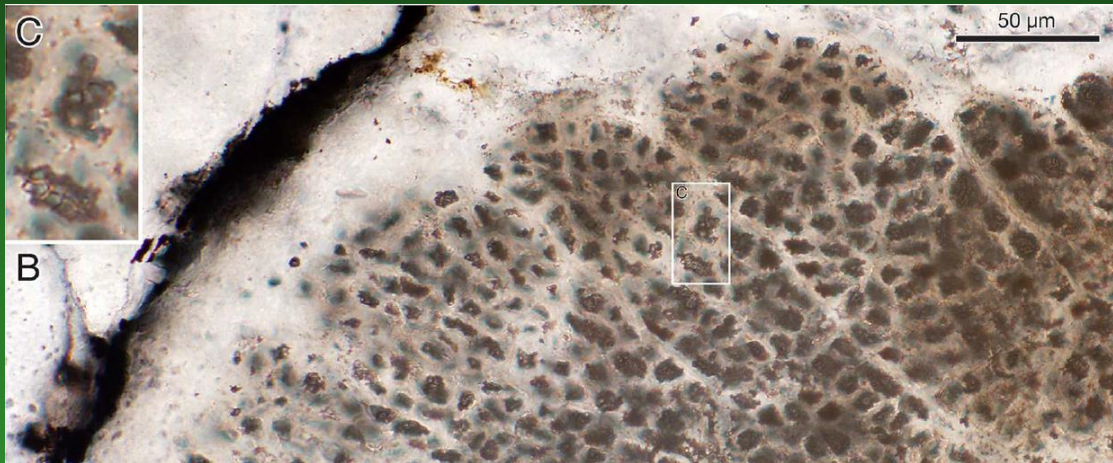
**Buněčné jádro dnešních Viridaeplantae
= chiméra tří genomů:**

1. původní archeální genom buňky, která pohltila „budoucí mitochondrii“
2. genom pohlčené α -proteobakterie, ze které vznikla mitochondrie
3. genom sinice, ze které vznikl chloroplast

Multicelularita archeplastid – 1.6 bya

nejstarší fosílie mnohobuněčných vláknitých i laločnatých (pseudoparenchymatických) ruduch objevené v Indii pomocí synchrotronní rentgenové tomografické mikroskopie (SRXTM) ve zkameněných stromatolitech, starých 1,6 mld. let.

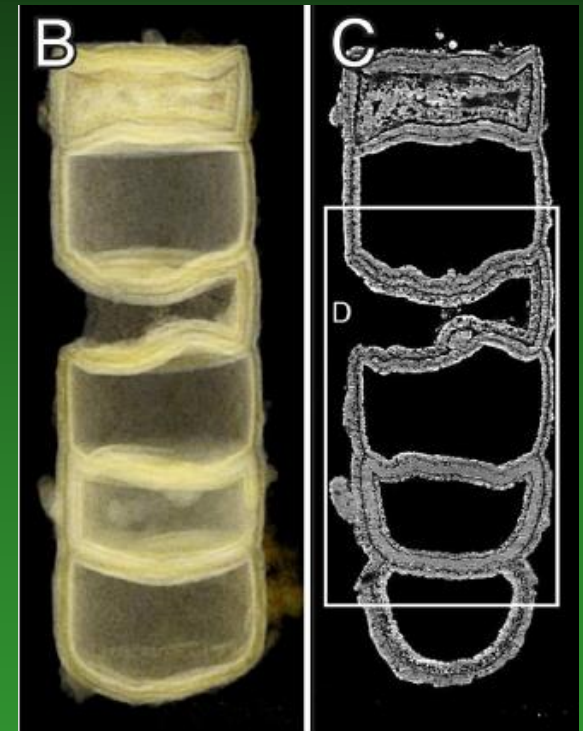
Ramathallus lobatus

Lokalita nálezu
na rozhraní
indických států
Uttar Pradesh
a Madhya Pradesh

Rafatazmia chitrakootensis

Three-dimensional preservation of cellular and subcellular structures suggests 1.6 billion-year-old crown-group red algae

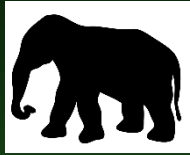
Stefan Bengtson^{1,2*}, Therese Sallstedt^{1,2}, Veneta Belivanova^{1,2}, Martin Whitehouse^{2,3}

1 Department of Palaeobiology, Swedish Museum of Natural History, Stockholm, Sweden, 2 Nordic Center for Earth Evolution (NordCEE), Odense, Denmark; Copenhagen, Denmark; Stockholm, Sweden, 3 Department of Geosciences, Swedish Museum of Natural History, Stockholm, Sweden

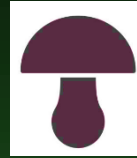
PLOS Biology | DOI:10.1371/journal.pbio.2000735 March 14, 2017

Důsledek multicelularity a sexu – **evoluce životních cyklů**

Živočichové
také třeba
Ciliata nebo některé
hnědé řasy (Fucales)

Houby
také např.
Charophyta a
Chlorophyta

Vyšší rostliny
také např.
hnědé řasy
Phaeophyceae

„mi^{ióza}mi^{ióza}me^{ióza}sy^{ngamie}–mimimesy“

diploidní fáze multicelulární,
časově převažuje,

haploidní jen jediná buňka =
gameta

jediná funkce gamet =
syngamie

meióza → gamety

2n unisexuální

„mimisyme–mimisyme“

haploidní fáze multicelulární,
časově převažuje

diploidní jen jediná buňka =
zygota

jediná funkce zygoty =
podstoupit meiózu

meióza → spóry

n unisexuální

dikaryotická fáze je už
vlastně skoro diploidní

„mimisy–mimime“

diploidní i haploidní fáze jsou
multicelulární

haploidní spóra i diploidní
zygota se dále dělí mitoticky

meióza → spóry

pokud n nebo 2n v cyklu
dominantní, často bisexuální
vzácněji unisexuální

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

říše *Archaeplastida* (=Plantae)

podříše *Biliphytobionta*

podříše *Viridaeplantae* - zelené rostliny

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

říše *Archaeplastida* (=Plantae)

podříše *Biliphytobionta*

podříše *Viridaeplantae* - zelené rostliny

vývojová linie: Chlorophytae - zelené řasy

vývojová linie: *Streptophytae*

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

říše *Archaeplastida* (=Plantae)

podříše *Biliphytobionta*

podříše *Viridaeplantae* - zelené rostliny

vývojová linie: Chlorophytae - zelené řasy

vývojová linie: *Streptophytae*

vývojová větev *Charophytae* - parožnatky

vývojová větev *Bryophytae* - mechorosty

vývojová větev *Cormophytae* - cévnaté rostliny

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

říše *Archaeplastida* (=Plantae)

podříše *Biliphytobionta*

podříše *Viridaeplantae* - zelené rostliny

vývojová linie: Chlorophytae - zelené řasy

vývojová linie: *Streptophytae*

vývojová větev *Charophytae* - parožnatky

vývojová větev *Bryophytae* - mechorosty

vývojová větev *Cormophytae* - cévnaté rostliny

Vyšší rostliny

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

říše *Archaeplastida* (=Plantae)

podříše *Biliphytobionta*

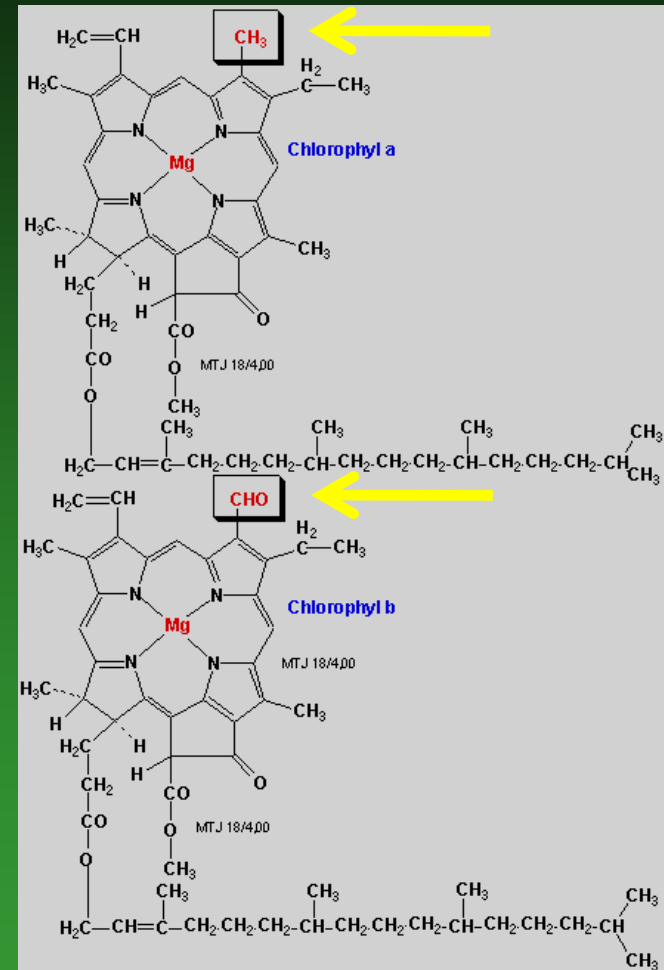
podříše *Viridaeplantae* (=Chlorobionta, Chloroplastida) – zelené rostliny = zelené řasy + parožnatky + vyšší rostliny

hlavní znaky:

1. fotosyntetická barviva,
2. zásobní a stavební polysacharidy,
3. stavba chloroplastu,

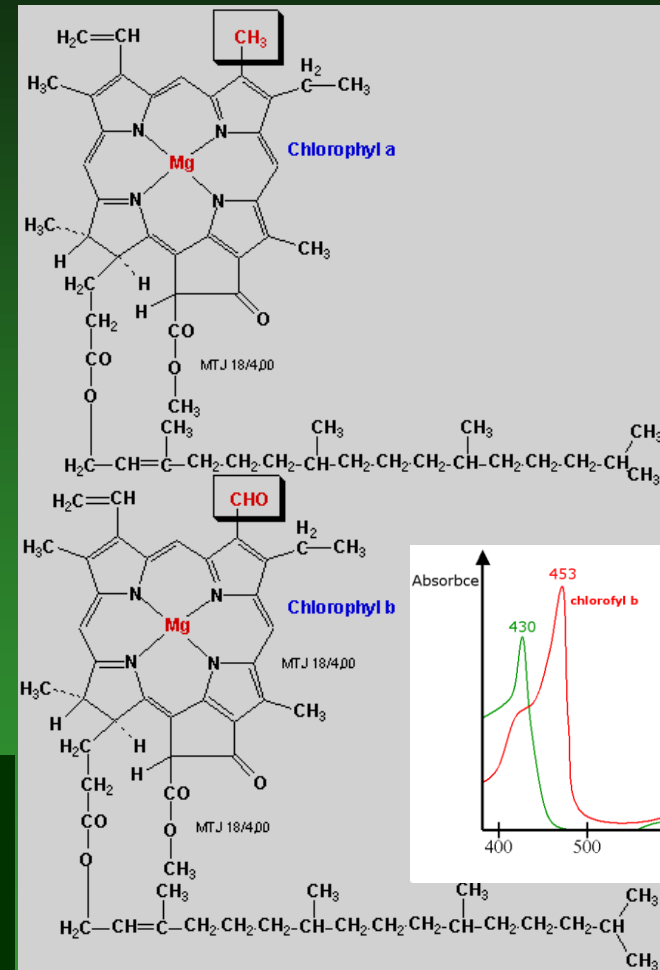
Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

Vedle chlorofylu a mají navíc (1) chlorofyl b

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

Vedle chlorofylu a mají navíc (1) chlorofyl b

***Biliphytobionta* – jen chlorofyl a**

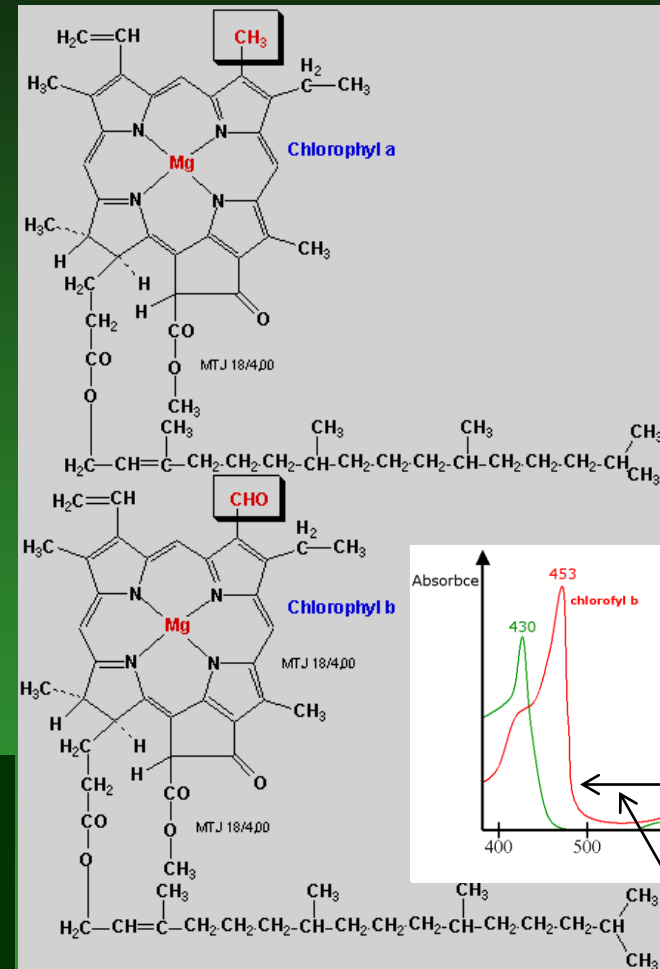
(dříve uváděný chlorofyl d u ruduch byla kontaminace sinicemi)

– navíc mají i sinicové fykobiliny

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

Vedle chlorofylu a mají navíc (1) chlorofyl b

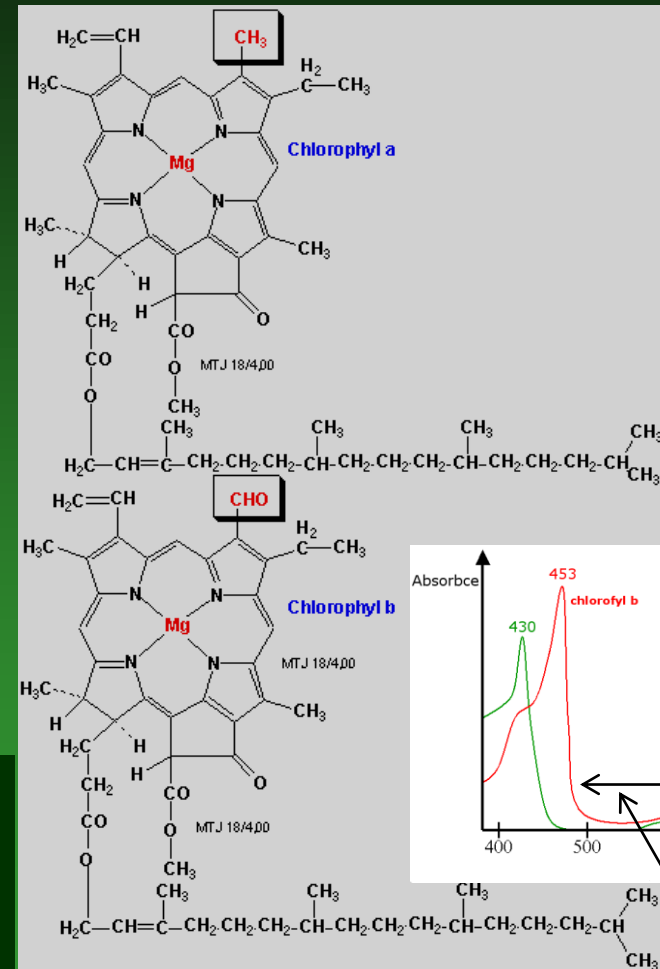
***Biliphytobionta* – jen chlorofyl a**

(dříve uváděný chlorofyl d u ruduch byla kontaminace sinicemi)

– navíc mají i sinicové fykobiliny

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

Vedle chlorofylu a mají navíc (1) chlorofyl b

***Biliphytobionta* – jen chlorofyl a**

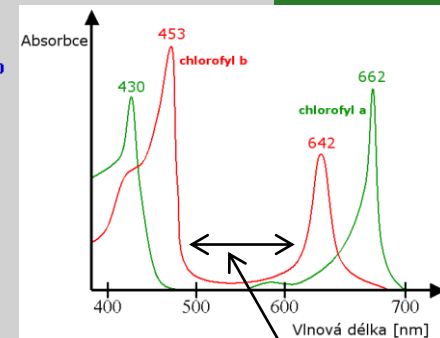
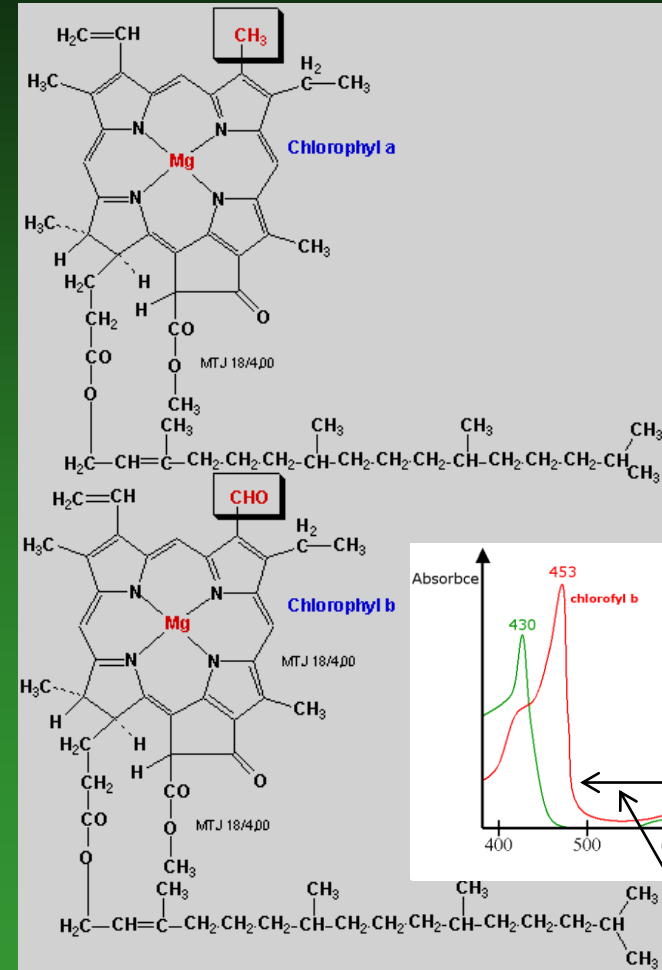
(dříve uváděný chlorofyl d u ruduch byla kontaminace sinicemi)

– navíc mají i sinicové fykobiliny

Ta, kterou chlorofyl nepohlcuje, ale odráží!

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

Vedle chlorofylu a mají navíc (1) chlorofyl b

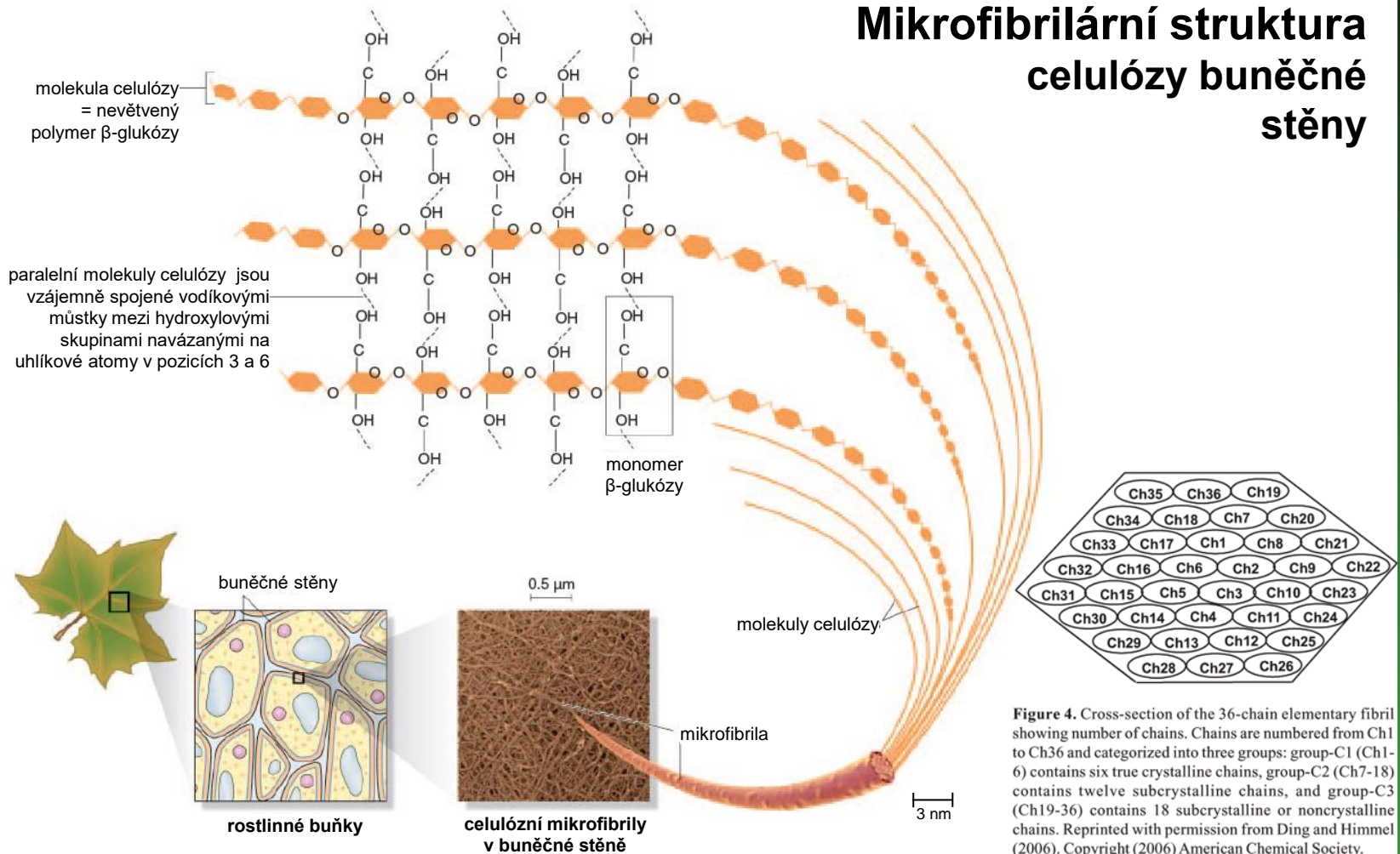
Jaká je zde barva?

Chlorofyl chybí u parazitů a mykotrofně vyživovaných druhů

Ta, kterou chlorofyl nepohlcuje, ale odráží!

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

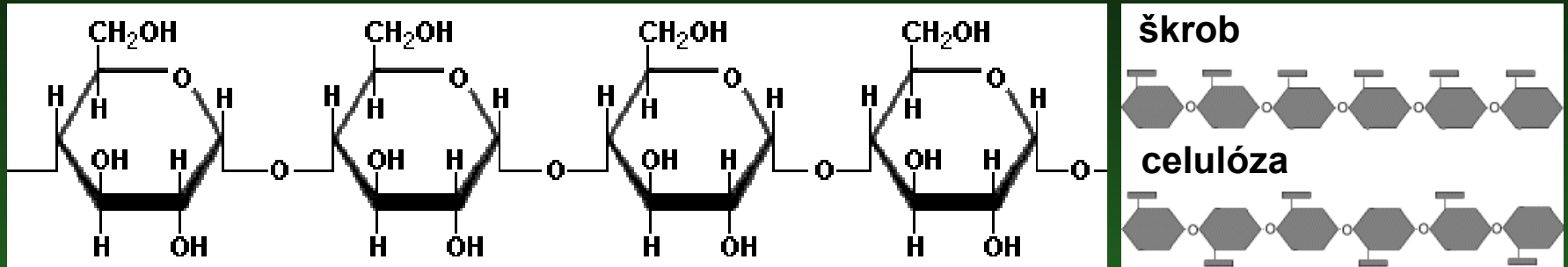
Stavební polysacharid = (2) celulóza – tvoří buněčnou stěnu

Celulózní exoskelet buňky = preadaptace na mnohobuněčnost a terestrializaci

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

Zásobní polysacharid = (2) škrob

Škrob – glukóзовé jednotky spojeny vazbou v alfa 1,4 pozici; celulóza v beta 1,4 pozici

Škrob mají i glaukofyty nebo obrněnky; ruduchy mají florideový škrob

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

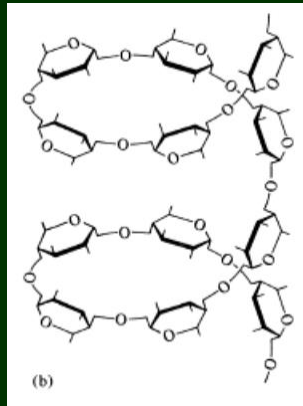
Zásobní polysacharid = (2) škrob = směs dvou typů molekul:

Škrob mají i glaukofyty nebo obrněnky; ruduchy mají florideový škrob

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

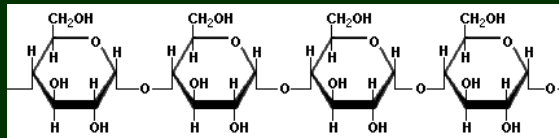
Zásobní polysacharid = (2) škrob = směs dvou typů molekul:

nevětvená = **amylóza**

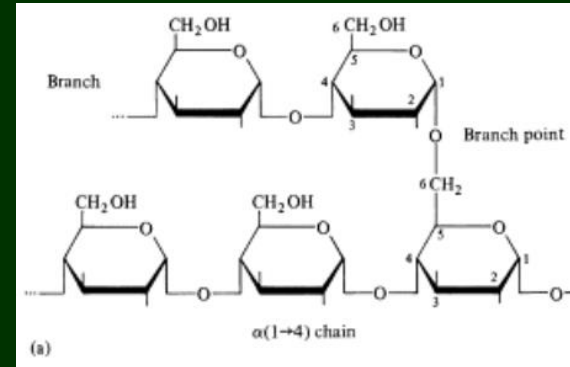

šroubovitá

lineární

větvená = **amylopektin**

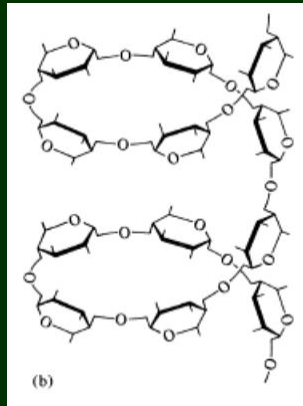
Jsou v hmotnostním poměru: **1 : 4** až **1 : 3**

Škrob mají i glaukofyty nebo obrněnky; ruduchy mají florideový škrob

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

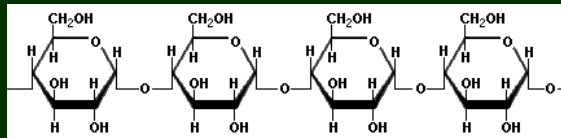
Zásobní polysacharid = (2) škrob = směs dvou typů molekul:

nevětvená = **amylóza**

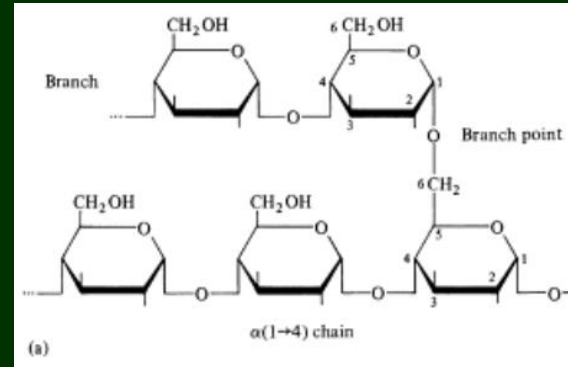

šroubovitá

lineární

větvená = **amylopektin**

Jsou v hmotnostním poměru: **1 : 4** až **1 : 3**

Flordeový škrob ruduch = téměř **výhradně amylopektin**

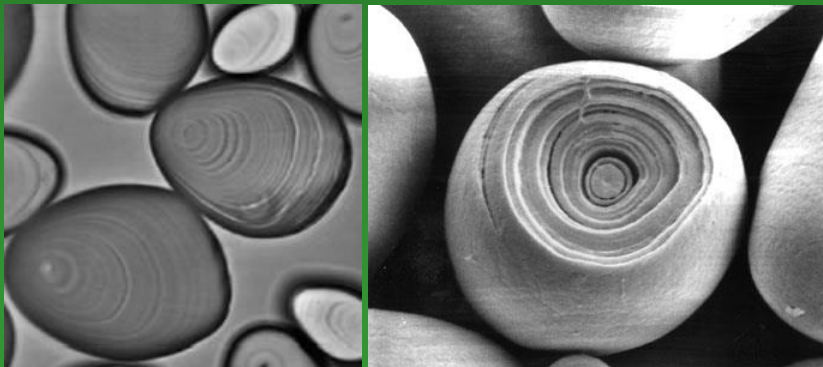
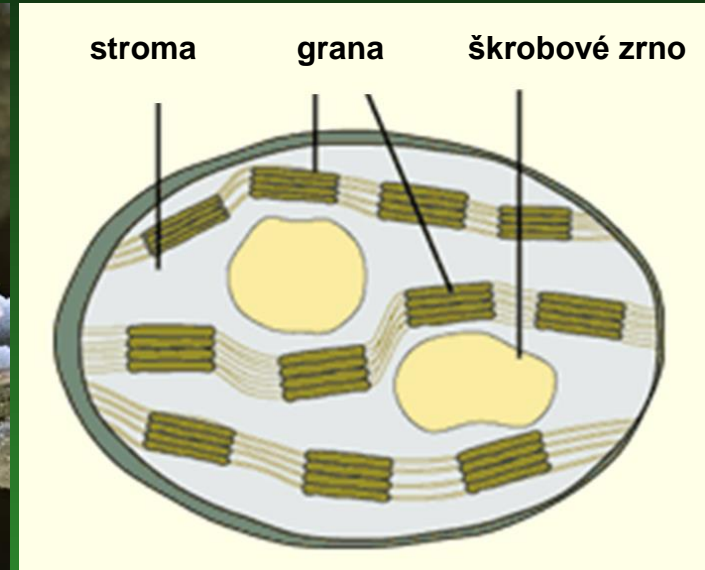
Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

(3) chloroplasty obsahují škrobová zrna

chloroplasty rulíku zlomocného s jednotlivými škrobovými zrny

chloroplast

Zrna mají vrstevnatou strukturu

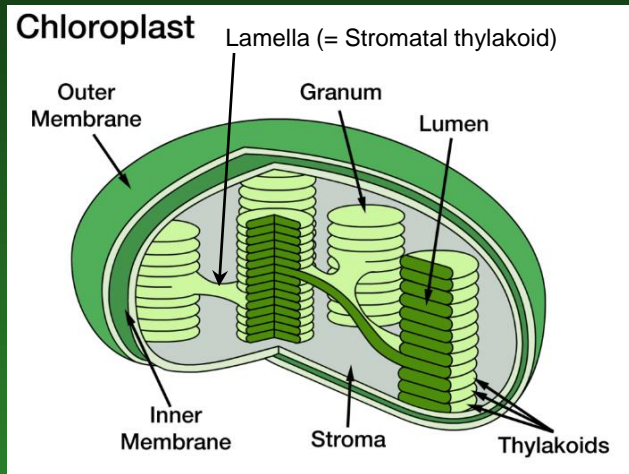
Škrob glaukofytů ani florideový škrob ruduch se v chroplastech neukládají

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

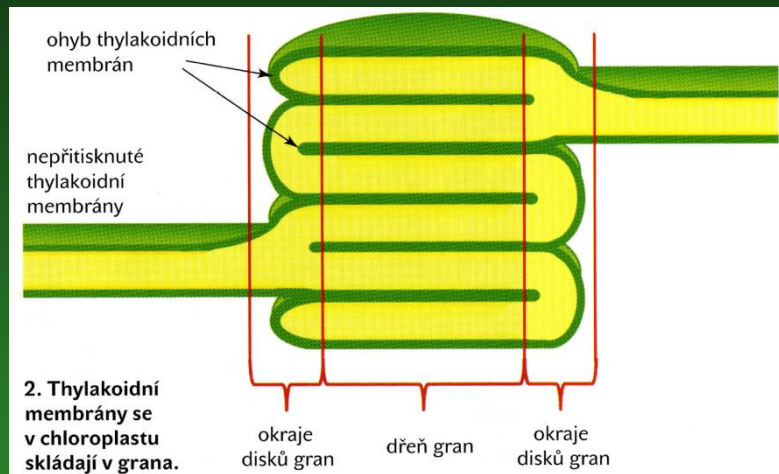
(3) tylakoidní (nejvnitřnější) membrána tvoří lamely a grana (10–100/chloroplast)

– membrány tylakoidů vážou chlorofyl

5 μm

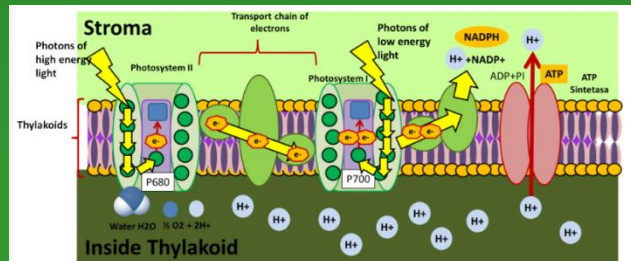
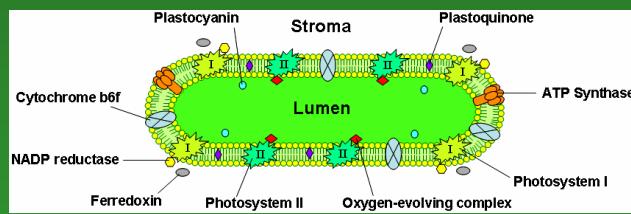

Granum

Lamela

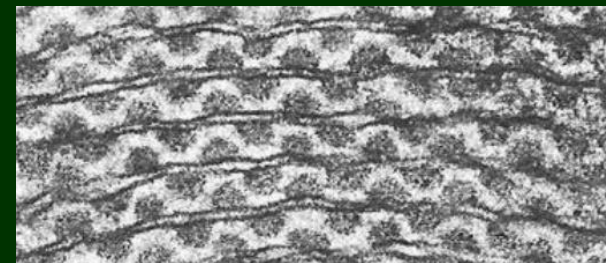
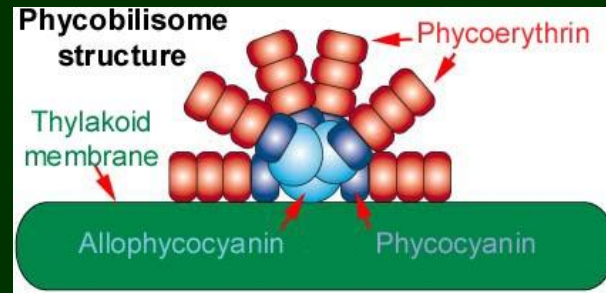
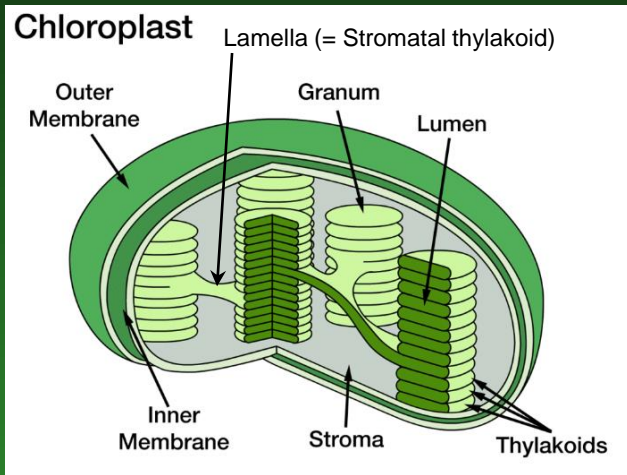
2. Tylakoidní membrány se v chloroplastu skládají v grana.

Vznik podříše *Viridaeplantae* – 1.2–1.0 bya

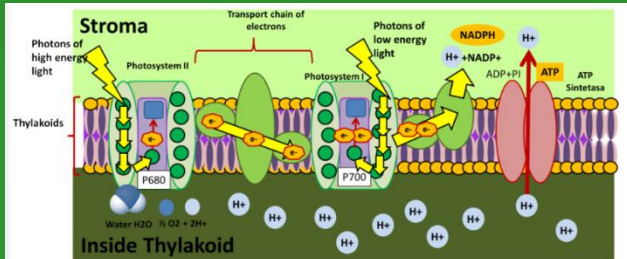
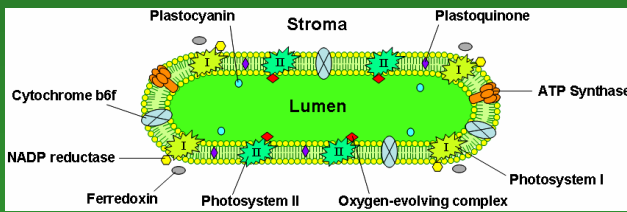
(3) tylakoidní (nejvnitřnější) membrána tvoří lamely a grana (10–100/chloroplast) – membrány tylakoidů vážou chlorofyl

5 μm

glaukofyty a ruduchy:

tylakoidy grana netvoří, jsou však hustě pokryté fykobilisomy, které u *Viridaeplantae* chybí

S = škrobová zrna v cytoplasmě mezi chloroplasty

Z moře do sladkých vod = vznik streptofytní linie – 950–725 mya

říše *Archaeplastida* (=Plantae)

podříše *Biliphytobionta*

podříše *Viridaeplantae* - zelené rostliny

vývojová linie: *Chlorophytae* - zelené řasy

**vývojová linie: *Streptophytae*
= parožnatky + vyšší rostliny**

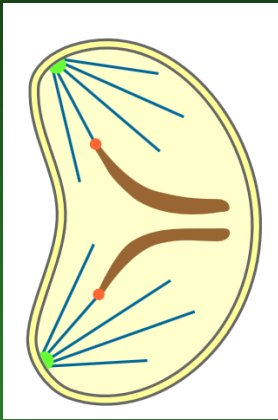
- (1) otevřená ortmitóza
- (2) fragmoplast v cytokinézi,
- (3) plazmodesmy mezi buňkami
- (4) oogamická rodozměna

Vyšší rostliny zahrnují dvě vývojové linie v podříši *Viridaeplantae*

Vznik streptofytní linie – 950–725 mya

(1) Otevřená ortomitóza

Uzavřená pleuromitóza

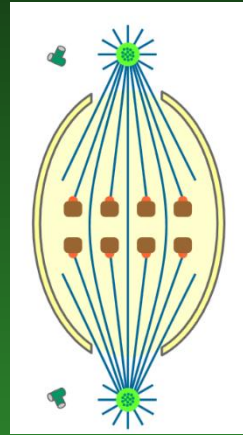

U zelených řas jen v bazální třídě *Prasinophyceae*

Pleuro = vřeténka nejsou kolmo na ekvatoriální rovinu dělení

Uzavřená = jaderná membrána neporušená

Částečně otevřená ortomitóza

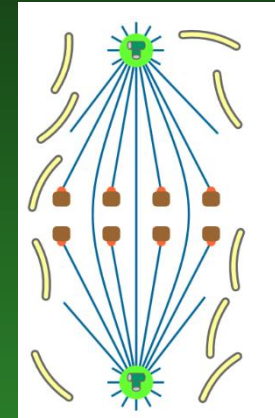

Ostatní *Chlorophyta*

Orto = vřeténka kolmo na ekvatoriální rovinu dělení

Částečně otevřená = v jaderné membráně polární okénka s centriolami

Otevřená ortomitóza

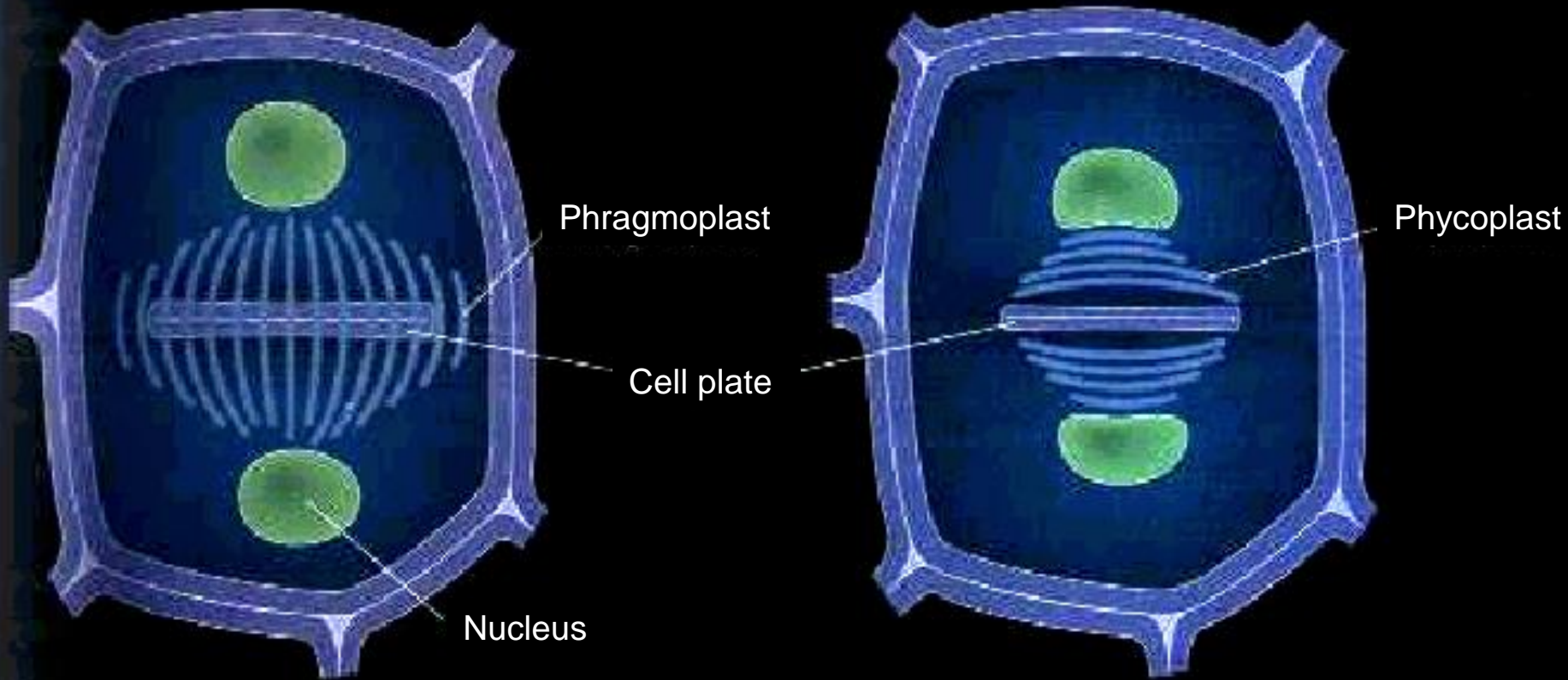

Streptophytae

Jaderná membrána se rozpouští na počátku mitózy

Vznik streptofytní linie – 950–725 mya

Během cytokinézy se tvoří (2) fragmoplast

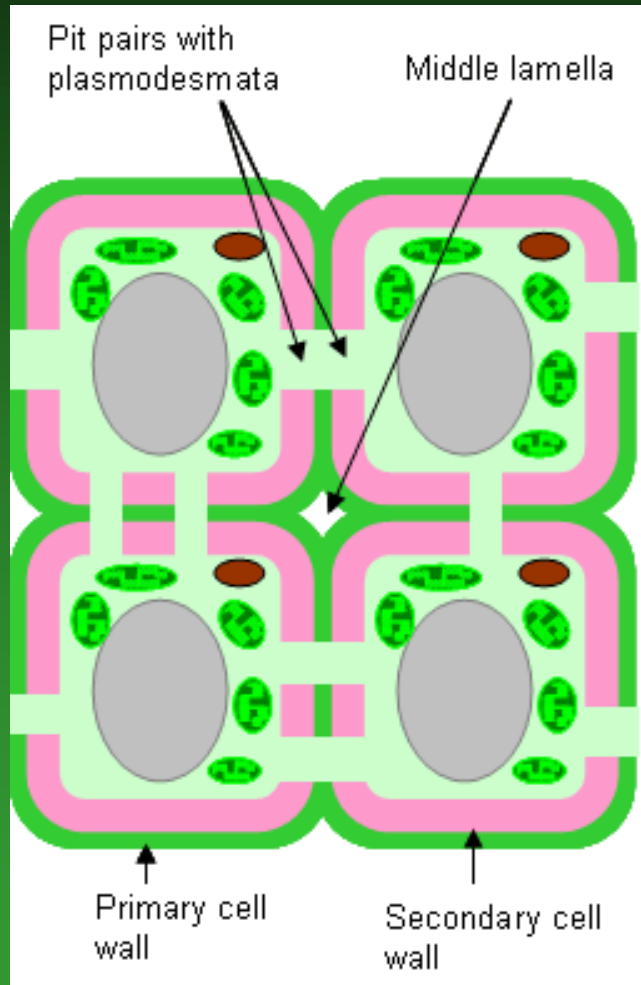
Fykoplast a fragmoplast = přechodné mikrotubulární systémy cytoskeletu; **Fykoplast** – mikrotubuly dělicího vřeténka kolabují a orientují se kolmo na spojnici dceřiných jader. **Fragmoplast** - mikrotubuly se zachovávají a přisouvají se po nich váčky s polysacharidy do centrifugálně vznikající střední lamely mezi dceřinými buňkami.

Vznik streptofytní linie – 950–725 mya

(3) plasmodesmy tenoučké (30–60 nm) výběžky cytoplazmy propojující sousední buňky skrz otvory v buněčné stěně. Prochází jimi endoplasmatické retikulum, jsou ohraničeny membránou. Primární se tvoří hned mezi dceřinými buňkami přes otvory po mikrotubulech vřeténka (fragmoplastu) ve střední lamele, sekundární vznikají později.

Kompenzovaly nedokonalost vodivých pletiv prvních rostlinných kolonizátorů souše

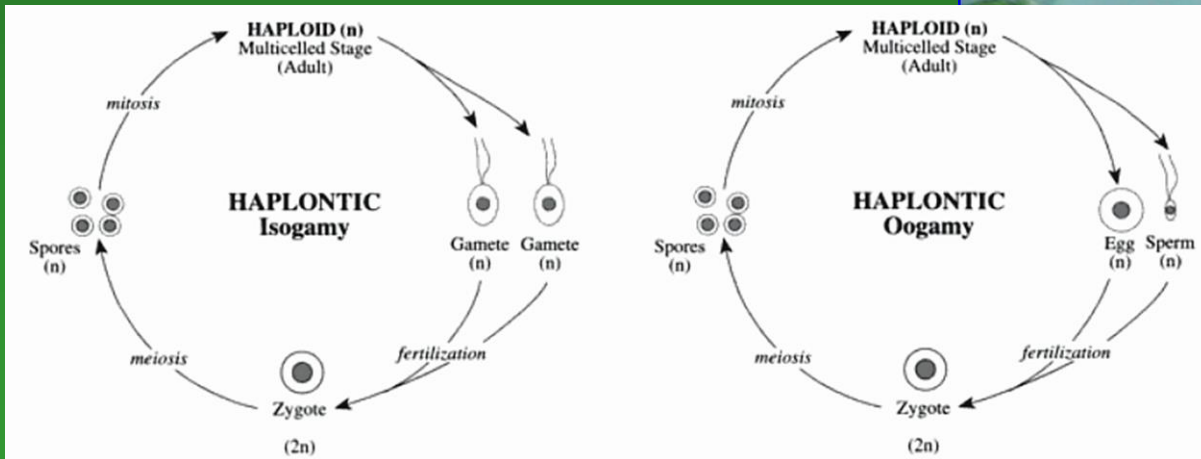
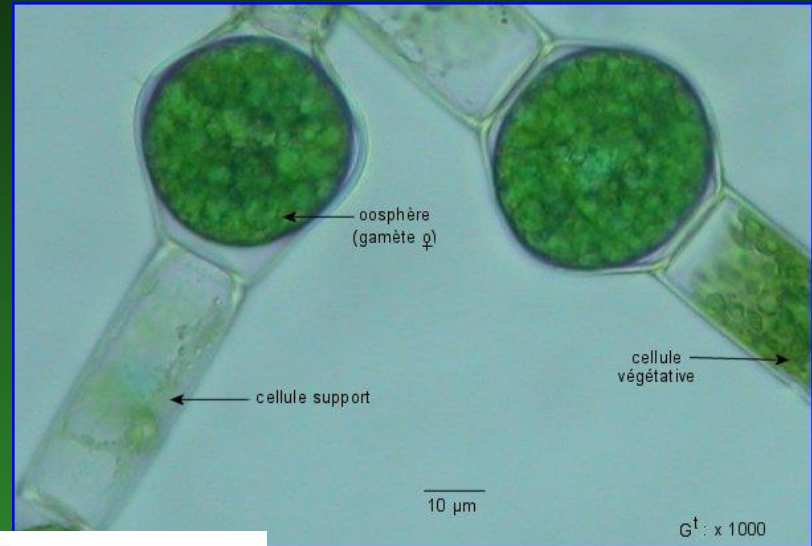
Transport bílkovin a fytohormonů je jimi aktivně regulován a nebyla by tedy bez nich diferencovaná mnohobuněčnost a funkční regulace

Vznik streptofytní linie – 950–725 mya

(4) **Oogamie**: samičí gameta (= oosféra) nepohyblivá, samčí je menší a pasivně nebo aktivně se k oosféře dostává.

parožnatky mají sterilní obal gametangií !

Oogamie – nezávisle se vyvinula i v jiných skupinách řas. Je taky u živočichů

Vznik streptofytní linie – 950–725 mya

(5) gravitropní růst

Vyšší rostliny

Parožnatky

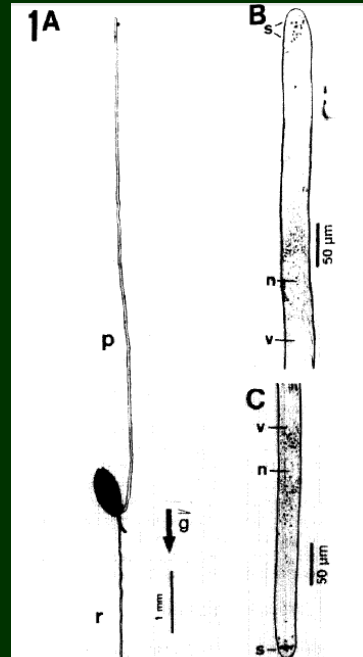
Adv. Space Res. Vol. 21, No. 8/9, pp. 1183–1189, 1998
©1998 COSPAR. Published by Elsevier Science Ltd. All rights reserved.
Printed in Great Britain
0273-1177/98 \$19.00 + 0.00

PII: S0273-1177(97)00633-9

STATOLITH POSITIONING BY MICROFILAMENTS IN *CHARA* RHIZOIDS AND PROTONEMATA

Dieter Hodick, Brigitte Buchen and Andreas Sievers

Botanisches Institut, Universität Bonn, Venusbergweg 22, D-53115 Bonn, Germany

Vznik streptofytní linie – 950–725 mya

(6) rhizoidy a jejich homology (? tvorba řízena stejnými geny)

Rhizoidy a jejich homology u vyšších rostlin

játrovka *Chiloscyphus polyanthos*

mech *Physcomitrella patens*

fosilní *Rhynia gwynne-vaughanii*

kořenové vlásky
Arabidopsis thaliana

Rhizoidy parožnatek

Spirogyra, Zygnematales

Chara braunii

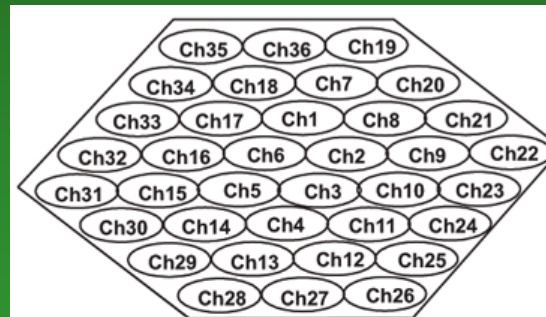
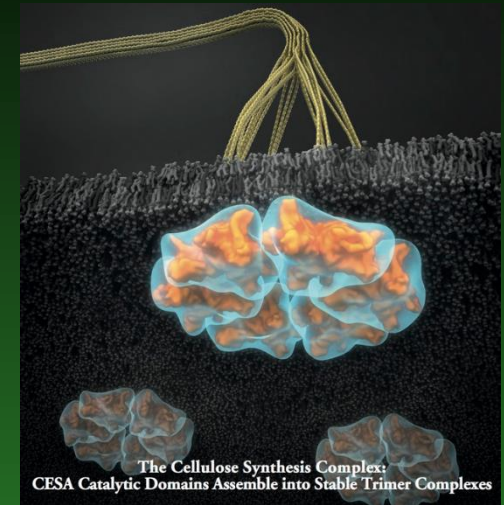

Chara baltica

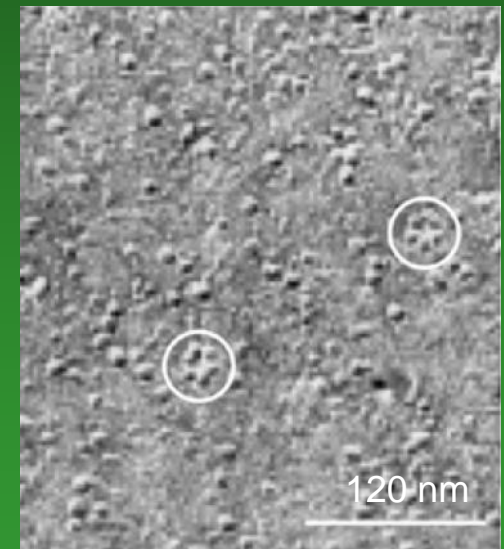

Vznik streptofytní linie – 950–725 mya

(7) Rozetovitý celulózo-syntetizující komplex

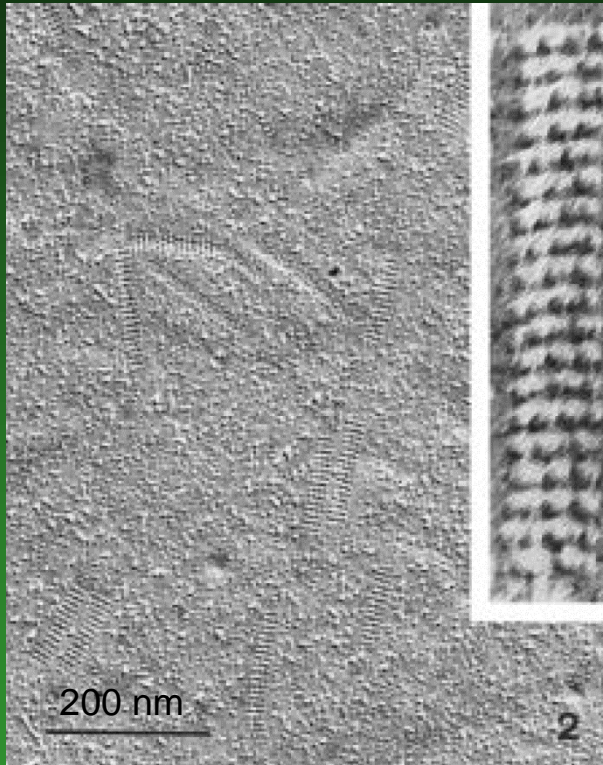
Figure 4. Cross-section of the 36-chain elementary fibril showing number of chains. Chains are numbered from Ch1 to Ch36 and categorized into three groups: group-C1 (Ch1-6) contains six true crystalline chains, group-C2 (Ch7-18) contains twelve subcrystalline chains, and group-C3 (Ch19-36) contains 18 subcrystalline or noncrystalline chains. Reprinted with permission from Ding and Himmel (2006). Copyright (2006) American Chemical Society.

Rozetovitý celulózo-syntetizující komplex na cytoplazmatické membráně *Arabidopsis thaliana* – na snímku z elektronového mikroskopu

Vznik streptofytní linie – 950–725 mya

(7) Rozetovitý celulózo-syntetizující komplex

Cytoplasmatická membrána *Erythrocladia subintegra* (Rhodophyta) Several randomly oriented linear TCs are visible. Scale bar 200 nm

Chlorophyta a některá Rhodophyta mají celulózo-syntetizující komplex uspořádaný lineárně

Rozetovitý vznikla až u streptofyt

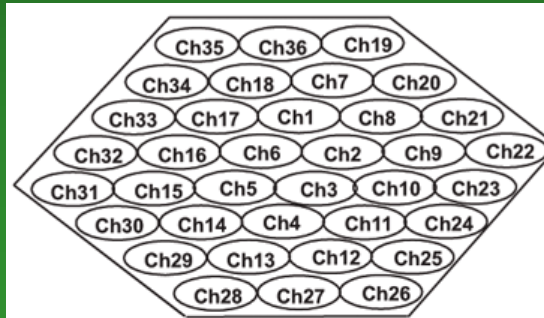
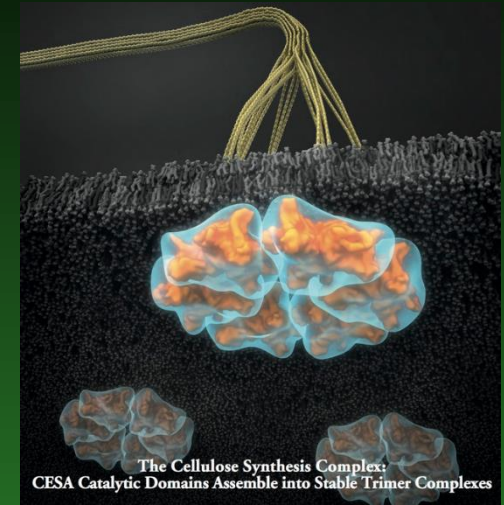
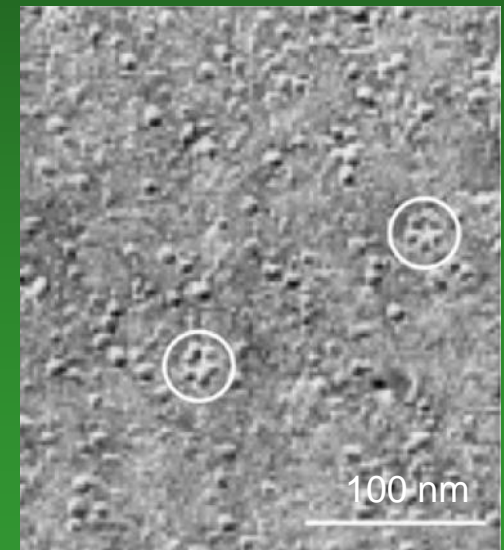

Figure 4. Cross-section of the 36-chain elementary fibril showing number of chains. Chains are numbered from Ch1 to Ch36 and categorized into three groups: group-C1 (Ch1-6) contains six true crystalline chains, group-C2 (Ch7-18) contains twelve subcrystalline chains, and group-C3 (Ch19-36) contains 18 subcrystalline or noncrystalline chains. Reprinted with permission from Ding and Himmel (2006). Copyright (2006) American Chemical Society.

The Cellulose Synthase Complex: CESA Catalytic Domains Assemble into Stable Trimer Complexes

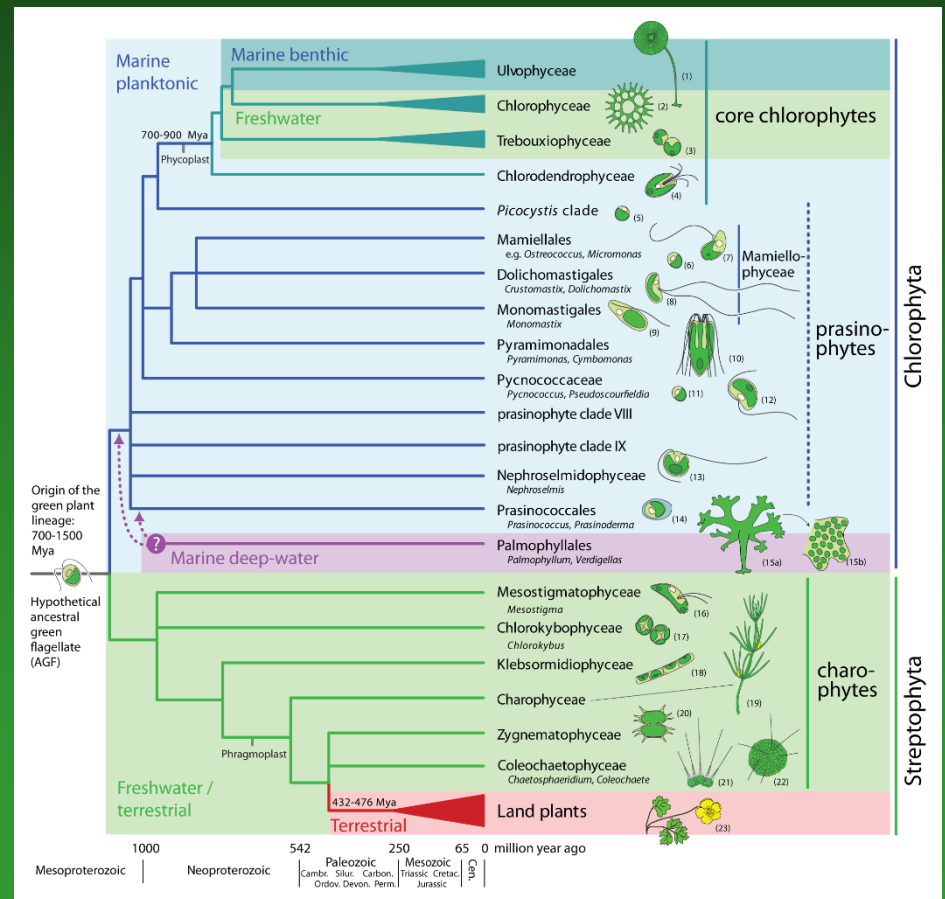

Rozetovitý celulózo-syntetizující komplex na cytoplasmatické membráně *Arabidopsis thaliana* – na snímku z elektronového mikroskopu

Molekulární studie naznačují, že nejbližší sesterskou linií vyšších rostlin je

Tř. Zygnematophyceae

ne dříve podezříváné Coleochaetophyceae

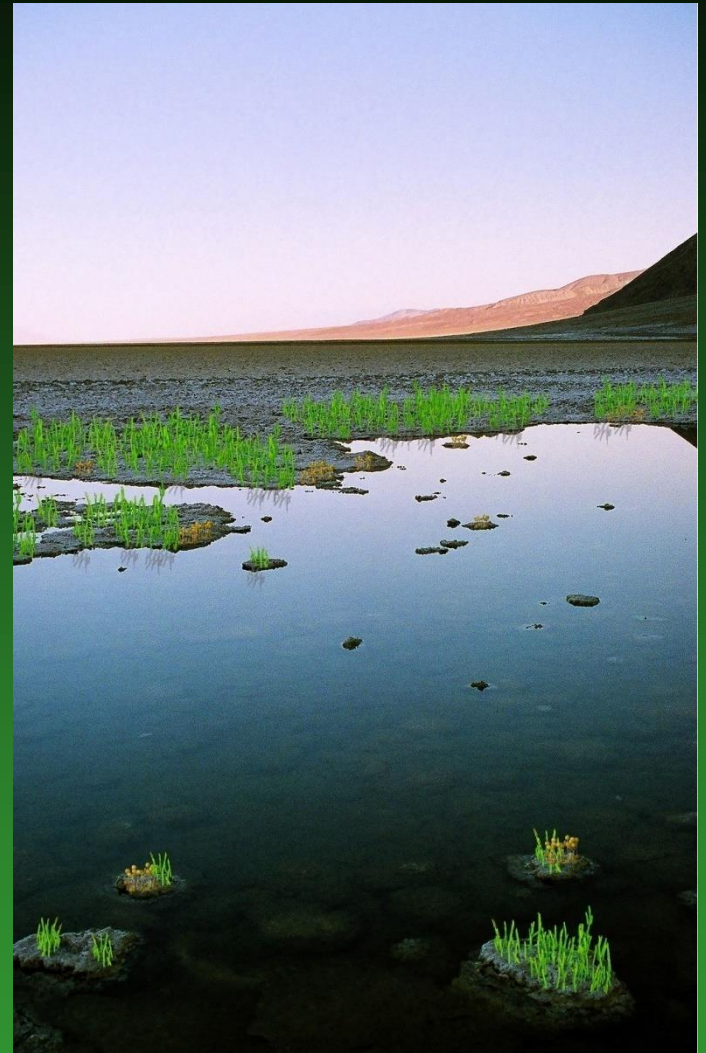
Vyšší rostliny vznikly

osídlením souše

**Terrestrializace = soubor adaptací
k životu na souši**

První kolonizovaný biotop =
periodicky zaplavované pobřežní
zóny sladkých vod

? delty řek – byla tam dostatečná
vrstva půdy – díky náplavům

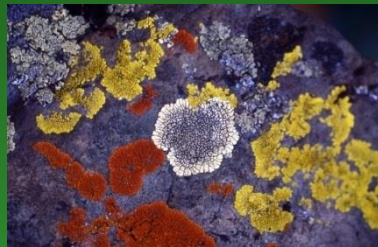

Mořské břehy nebyly kvůli velkým osmotickým výkyvům vznikajícím při vysychání slané vody ke kolonizaci vhodné

Před vyššími rostlinami kolonizovaly souš:

- sinice + bakterie
- aerofytické zelené řasy
- lišejníky
- houby

SCIENTIFIC REPORTS

Article [Open Access](#) | Published: 16 January 2020

A Silurian ancestral scorpion with fossilised internal anatomy illustrating a pathway to arachnid terrestrialisation

Andrew J. Wendruff¹, Loren E. Babcock, Christian S. Wirkner, Joanne Kluessendorf & Donald G. Mikulic

Figure 1. *Pteriscorpio venator* gen. et sp. nov., Beaudou Bridge Formation (Silurian), Wisconsin, USA.

J. Paleont., 79(4), 2005, pp. 738–744
Copyright © 2005, The Paleontological Society
0022-3360/05/0079-738\$03.00

NEW FLAT-BACKED ARCHIPOLYPODAN MILLIPEDES FROM THE UPPER DEVONIAN OF NORTH AMERICA

HEATHER M. WILSON,¹ EDWARD B. DAESCHLER,² AND SYLVAIN DESBIENS³

2

Early fungi from the Proterozoic era in Arctic Canada

Corentin C. Loron^{1*}, Camille François¹, Robert H. Rainbird², Elizabeth C. Turner¹, Stephan Borensztajn⁴ & Emmanuelle J. Javaux^{1*}

(Shaler Supergroup, Arctic Canada), 1,010–890 million years ago, [has](#)

nature

Letter | Published: 22 May 2019

Spolu s nimi – členovci a nematoda

Kdy začala terestrializace ?

Kdy začala terestrializace ?

Před 500–450 mya

Kdy začala terestrializace ?

Nejstarší makrofosílie vyšších rostlin – ryniofytní rostlina

Cooksonia –
rozhraní střední - svrchní silur:

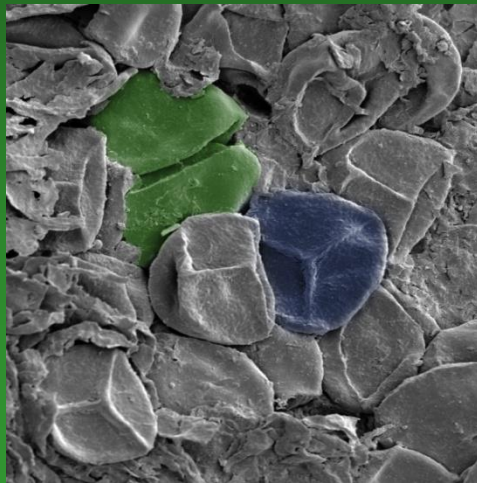
428–432 mya

Kdy začala terestrializace ?

Nejstarší makrofosílie
vyšších rostlin
= ryniofytní *Cooksonia*
střední / svrchní silur

428–432 mya

Nejstarší mikrofosílie
vyšších rostlin
= tetrádní spóry se
sporopoleninem
spodní / svrchní ordovik:

470 mya

život v mořích ordoviku

A late Silurian sporangium. **Green:** A spore tetrad. **Blue:** A spore bearing a trilete mark – the Y-shaped scar. The spores are about 30-35 μm across

Co muselo předcházet terestrializaci?

(= podmínky kolonizace souše vyššími rostlinami)

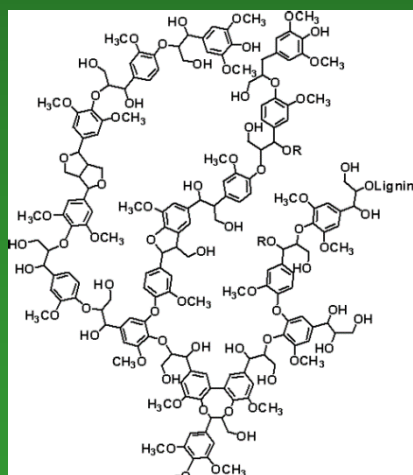
Copyright © Walter Myers

(1) Vyšší koncentrace O₂ v atmosféře

umožnila biosyntézu ligninu =
základní strukturní složky stěn buněk
oporných a vodivých pletiv

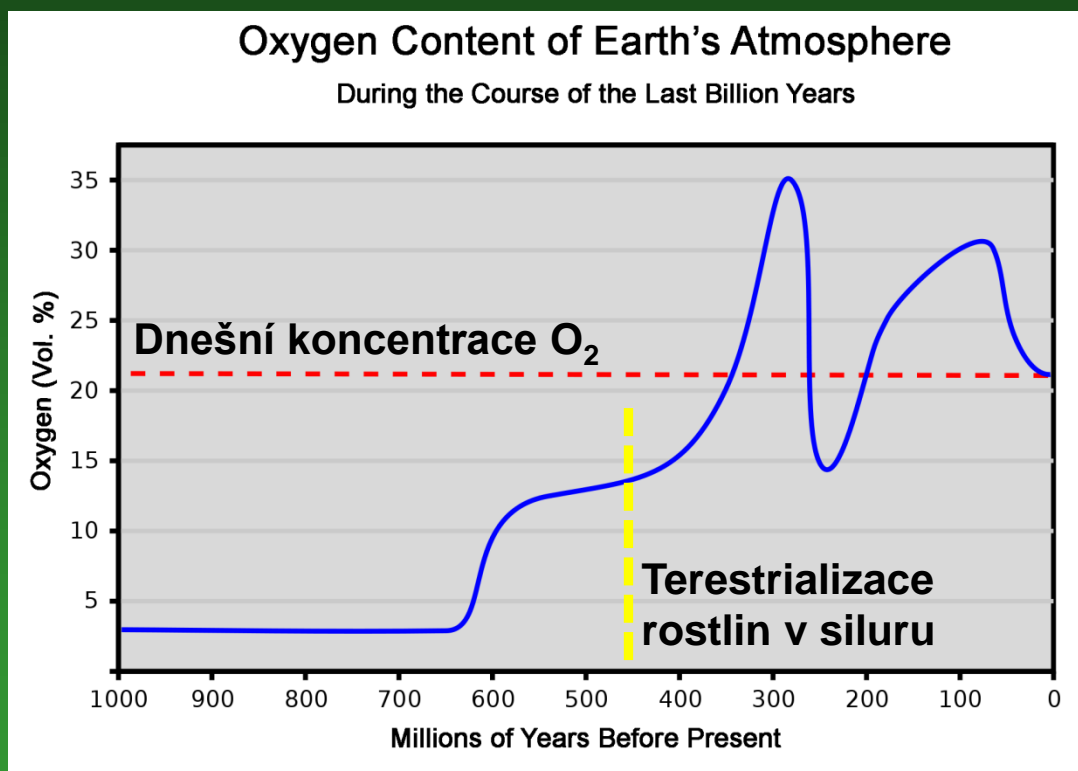

Kyslík vytvořily fotosyntézou
sinice

lignin

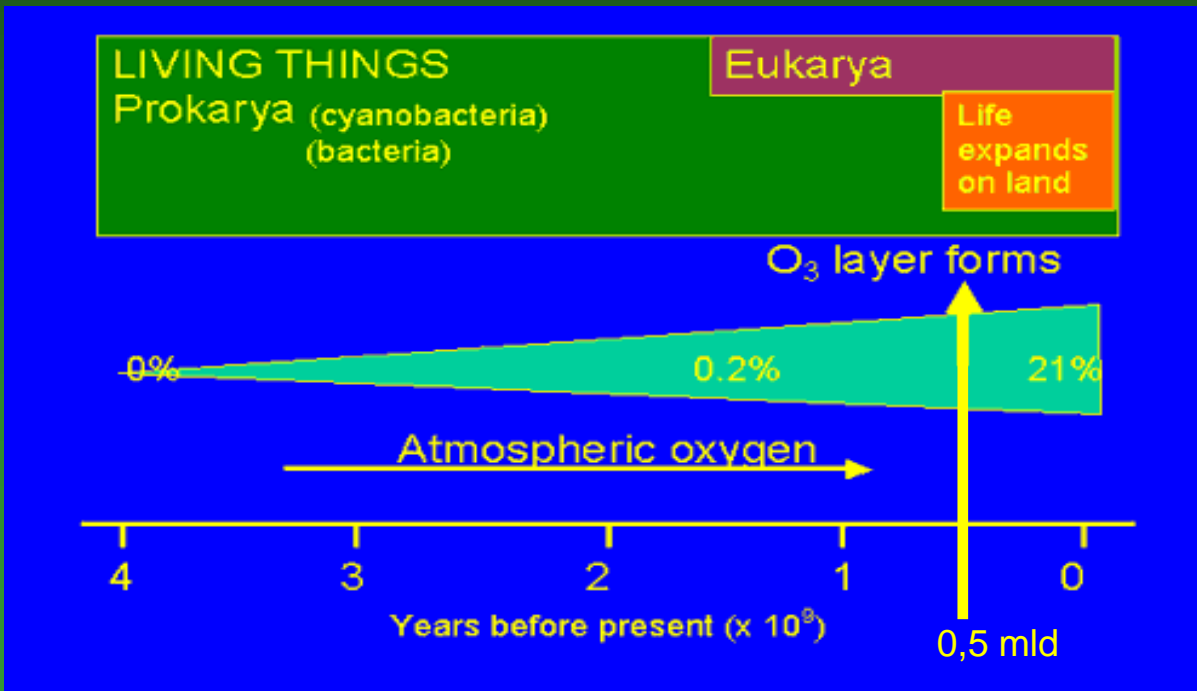
= polyfenolický biopolymer

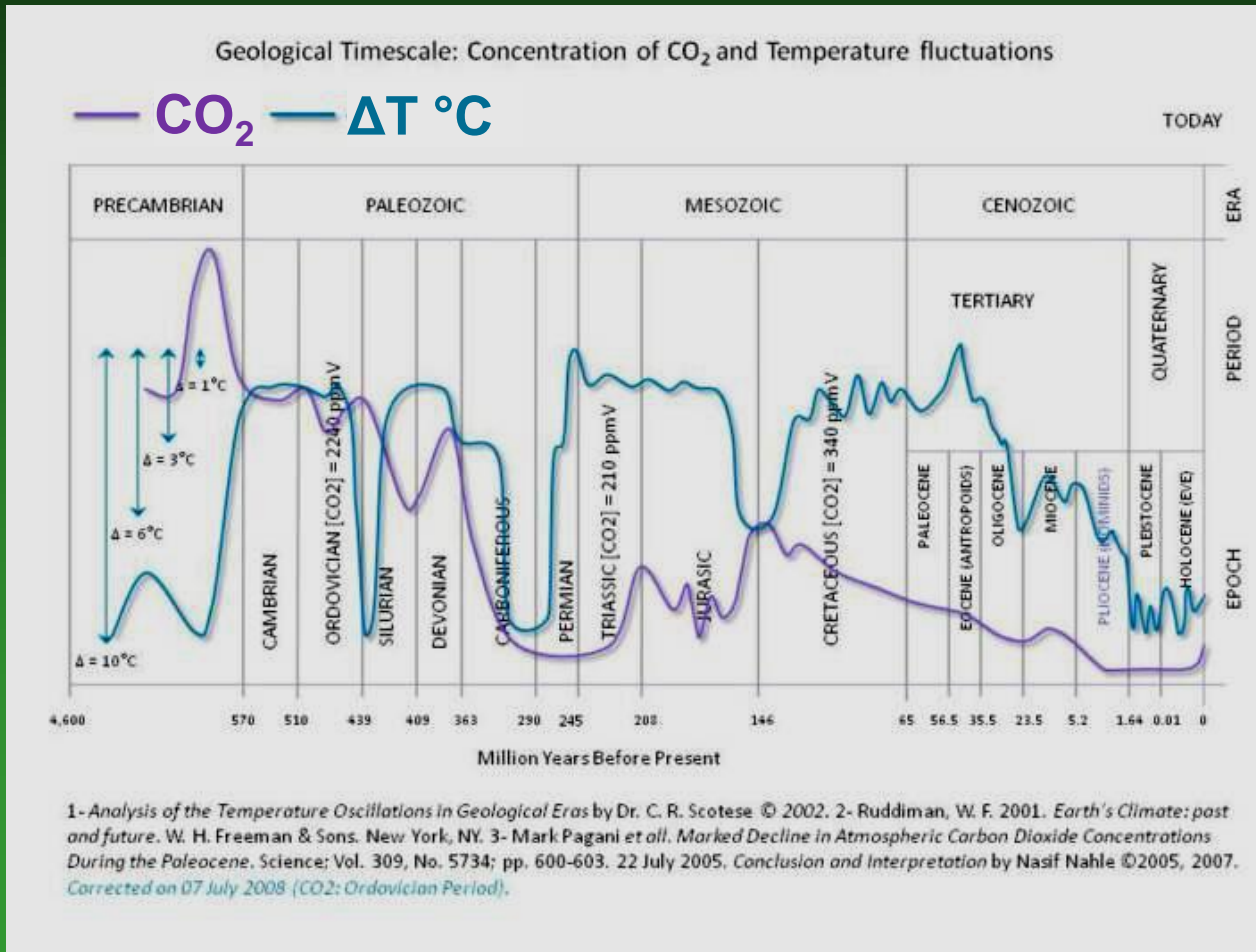

(2) vytvoření ozónové vrstvy = ochrany před UV zářením

$O_2 \rightarrow O_3$ elektrickými výboji v atmosféře při bouřích

(3) Růst koncentrace atmosférického CO₂ => vznik půd činností mikroorganismů

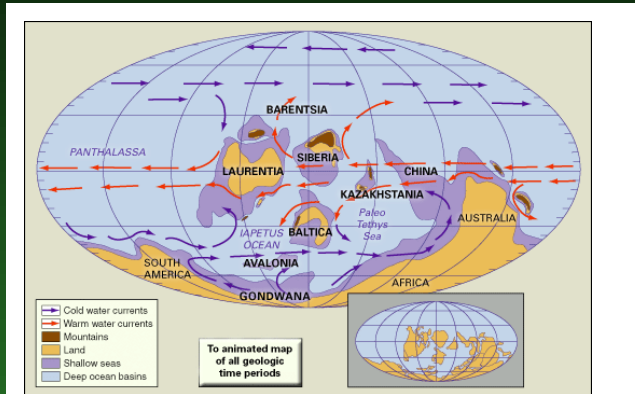
V kambriu až siluru bylo CO₂ 18x víc než dnes !

⇒ Větší fotosyntéza = víc biomasy = víc živin po jejím rozkladu

⇒ Kyselejší déšť = intenzivnější oxidace hornin

(4) Vlhké klima

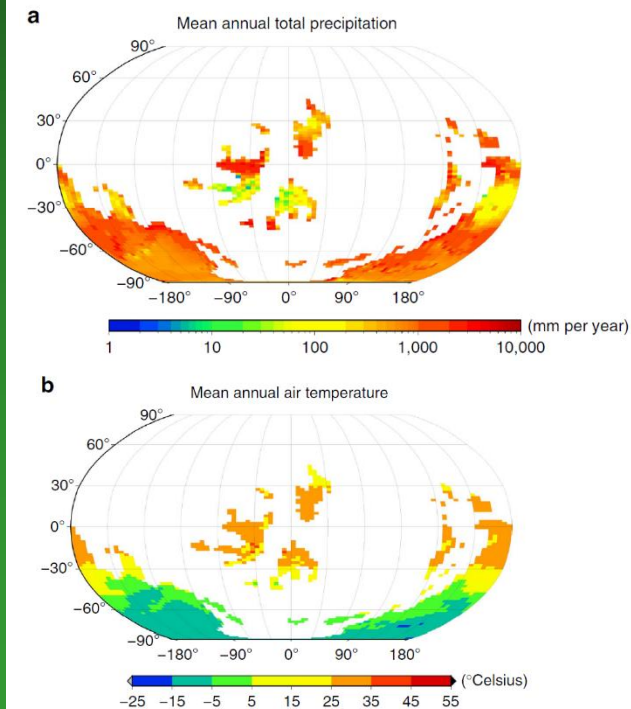
skleníkový efekt CO_2 = celkově teplejší a vlhčí klima
na J pólu velký kontinent Gondwana = na pólu velký ledovec

Mezi chladným ledovcem a horkým + vlhkým pobřežím = monzunové klima

Dostatek srážek =
zvětrávání hornin =
půdotvorba

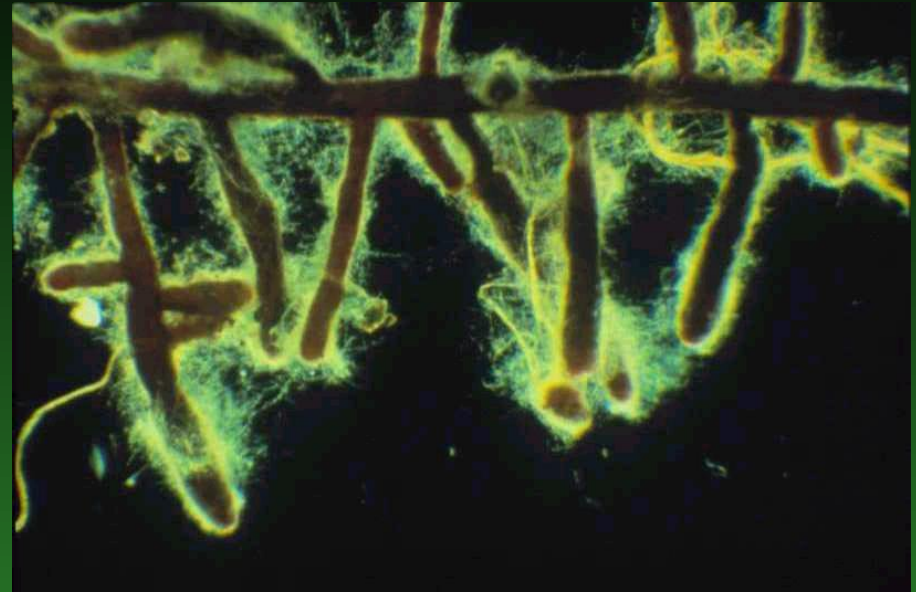
Vlhkost = ideální klima pro
terestrializaci

(5) Symbióza řas s houbami

Geny zelených řas pro symbiózu s akvatickými oomycetami =
prerekvizita terestrializace rostlin s nedokonalými kořeny =
zprostředkování přístupu k živinám a k vodě na souši prostřednictvím mycelia endomykorhizních hub.

vodní Oomycota

Mykorhiza provází všechny linie terestrických rostlin.

Vedle nutričních vztahů byla v r. 2013 prokázána i poněkud kuriózní funkce, kde síť mykorhozního mycelia slouží jako „internetové“ varování pro rostliny o napadení mšicemi, o kterém se dozvědí touto cestou i jiné rostliny, které s předstihem aktivují vylučování obranných látek.

Dvě základní otázky terestrializace:

Dvě základní otázky terestrializace:

1. Co rostliny přechodem na souš získaly?

Dvě základní otázky terestrializace:

1. Co rostliny přechodem na souš získaly?

2. Co oproti vodnímu prostředí ztratily a jak se s tím vyrovnaly?

Co rostliny přechodem na souš získaly?

 přístup ke světlu

 snadnější přístup k CO₂

Co rostliny přechodem na souš ztratily?

Ztratily stabilitu nasycení vodou – vystaveny vysychání a UV

Co rostliny přechodem na souš ztratily?

☹️ Ztratily stabilitu nasycení vodou – vystaveny vysychání a UV

☹️ Ztratily možnost přijímat živiny celým povrchem těla

Co rostliny přechodem na souš ztratily?

☹️ Ztratily oporu zajišťovanou vodním prostředím; tím byly vystaveny vlivům gravitace, větru, váze dešťové vody, sněhu, námraze ...

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

= Adaptace rostlin na podmínky souše

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

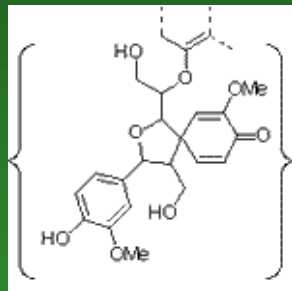
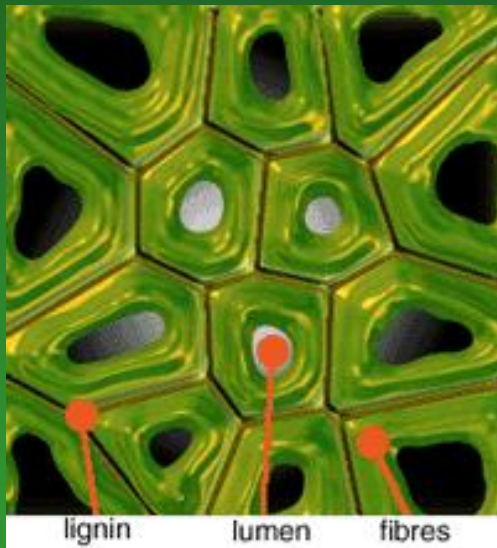
Působení gravitace, větru, sněhu, námrazy, býložravců

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

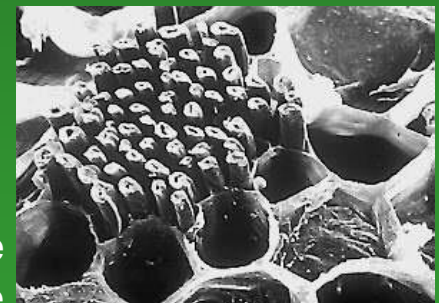
☹️ Působení gravitace, větru, sněhu, námrazy, býložravců

😊 Zvýšení konstrukční pevnosti

(1a) lignin deponován v buněčných stěnách = oporné a ochranné struktury

Strukturní jednotka ligninu

Sklerenchymatické provazce v listu bromélie

Tyto tvoří podstatně jak stěnu živých buněk, tak „kostru“ odumřelých pletiv

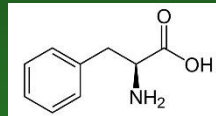
Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

☹️ Působení gravitace, větru, sněhu, námrazy, býložravců

😊 Zvýšení konstrukční pevnosti

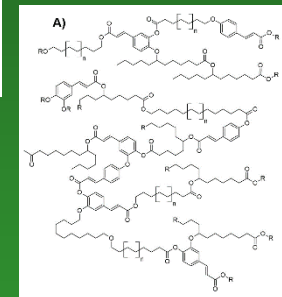
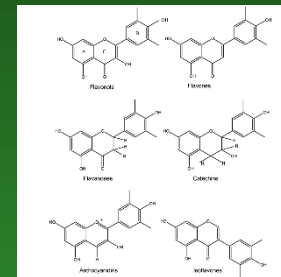
(1a) **lignin** – jeho biosyntéza vychází z metabolických drah na jejichž počátku je

L-fenylalanin

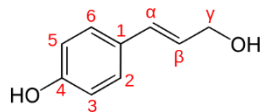

Fenylpropanoidy

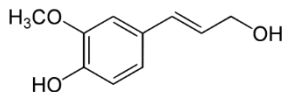
= deriváty fenylpropanu
= prekurzory ligninu

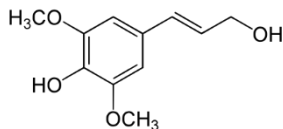
p-kumarylalkohol

koniferylalkohol

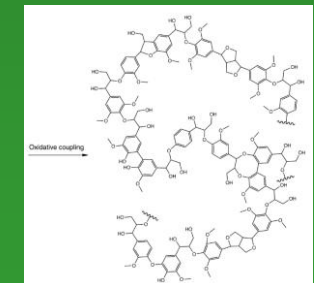
sinapylalkohol

– biosyntéza flavonoidů
= ochrana před UV, antioxidanty

– biosyntéza sporopoleninu
= ochrana spór před vysycháním

– biosyntéza ligninu
= opora

Adaptace rostlin na podmínky souše

Působení gravitace, větru, sněhu, námrazy

Adaptace rostlin na podmínky souše

☹️ Působení gravitace, větru, sněhu, námrazy

😊 Orgány fixující rostlinu k zemi nebo jiným rostlinám

(1b) Kořeny, oddenky či úponky.

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

Sucho

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

Sucho

Dvojitá funkce = dovnitř CO_2 + ven H_2O

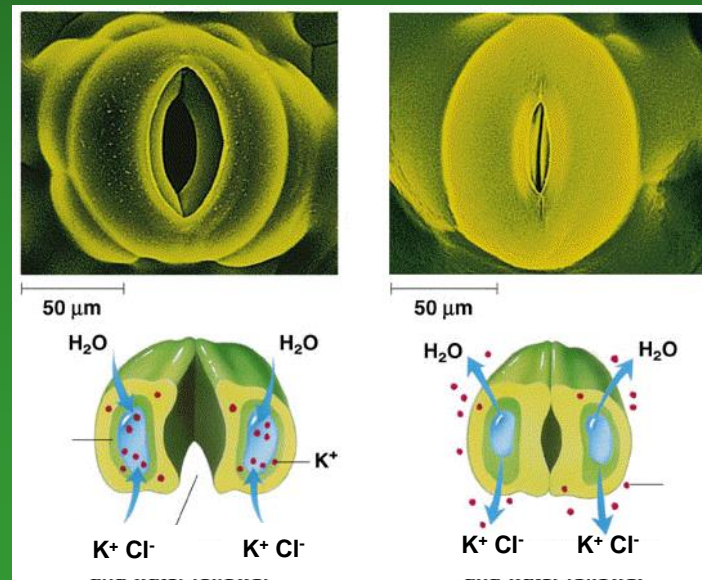

Průduchy:

Nemají plasmodesmy = nekomunikují s okolními buňkami

Mají chloroplasty (jiné epidermální buňky zpravidla ne)

Otvírají a zavírají se turgorem řízeným protonovou pumpou K^+ a Cl^- iontů

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

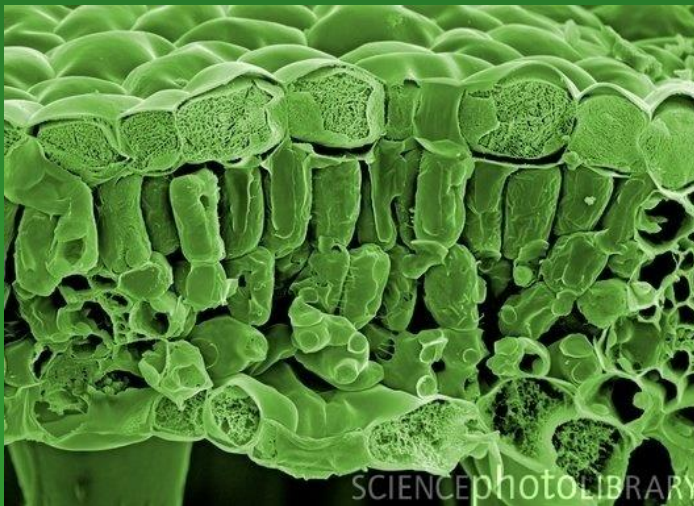
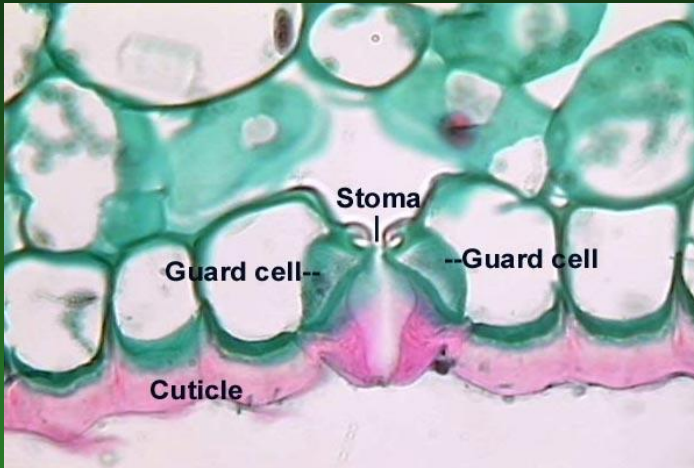

Sucho

Kutikula

tenká (1–15 μm) vosková blanka – brání výparu z pokožkových buněk. Přerušena jen otvory nad průduchovými štěrbinami. Má i odrazivou funkci = ochrana před přehřátím. Vododpudivost = za deště samočistící schopnost listového povrchu.

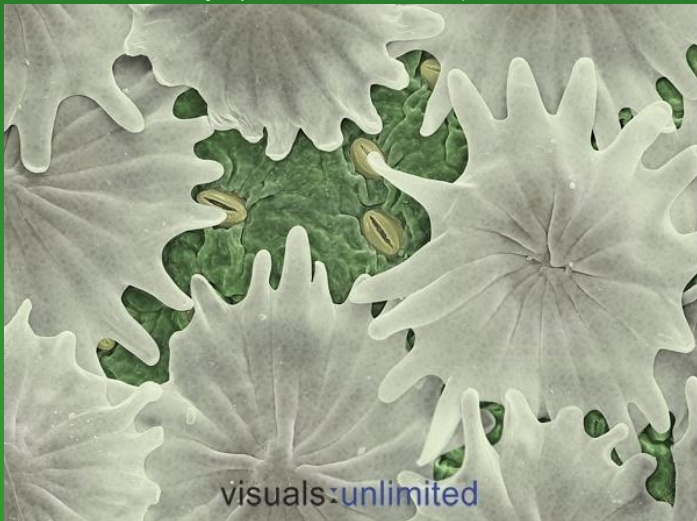
Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

Sucho

Povrch listu šalvěje (*Salvia*, *Lamiaceae*)

Povrch listu olivy (*Olea*, *Oleaceae*)

Trichomy – vytvářejí vyšší vrstvu nepohyblivého vzduchu „boundary layer“ nad průduchy = adaptace snižující výpar

Povrch listu epifytické rostliny *Tillandsia* (*Bromeliaceae*)

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

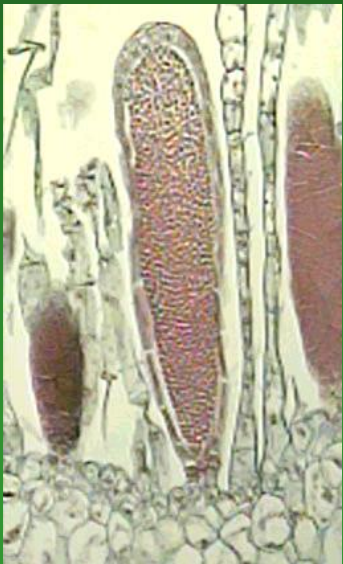

Sucho

Ochranný obal gametangií

z aspoň jedné vrstvy buněk, které se tvorby gamet ani oplození neúčastní – obal gametangií je homologický s epidermis;

antheridium

archegonium

Poprvé už u
parožnatek

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

Sucho

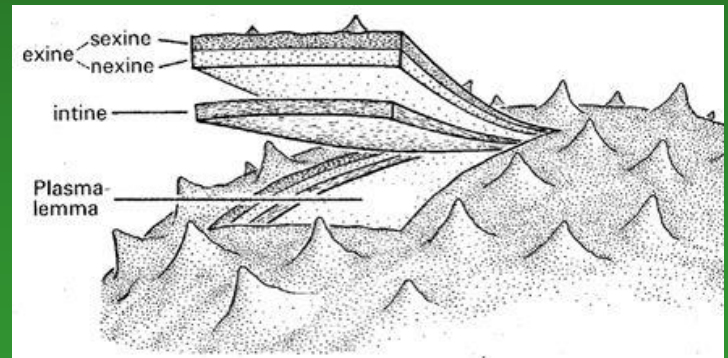
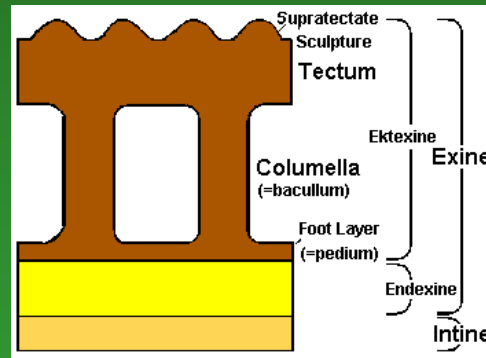
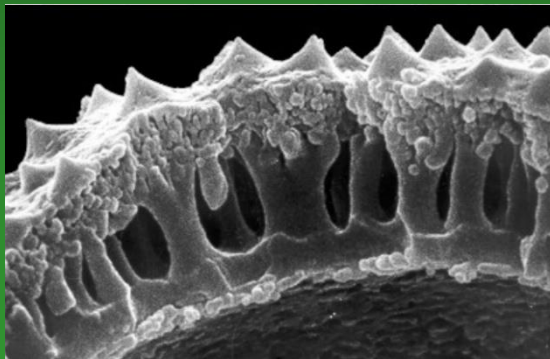

Rezistentní obal spór / pylu

– dvouvrstevný

vnější vrstva – exina u pylu / exospor u spór
– impregnovaná **sporopoleninem**

vnitřní vrstva – intina u pylu / endospor u spór
spór – celulóza + hemicelulóza + kalóza

U řas je sporopollenin vzácně např. u rodů *Phycopeltis* nebo *Chlorella*

Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

 ztráta možnosti přijímat živiny celým povrchem těla

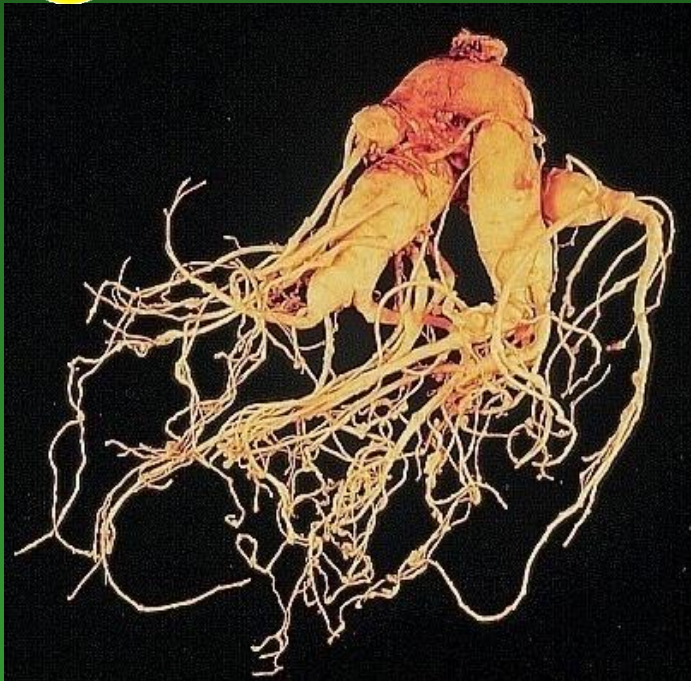
Jak se rostliny s podmínkami souše vyrovnaly?

☹️ ztráta možnosti přijímat živiny celým povrchem těla

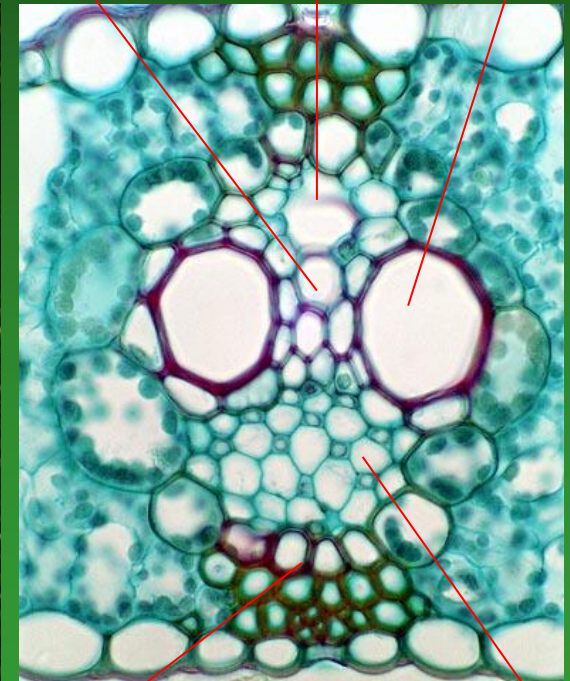
příjem a vedení živin ve vodním roztoku z půdy zajišťují

😊 kořeny a kořenové vlášení (nemají kutikulu) / rhizoidy

😊 vodivá pletiva

xylem - tracheida   intercelulára   xylem - trachea

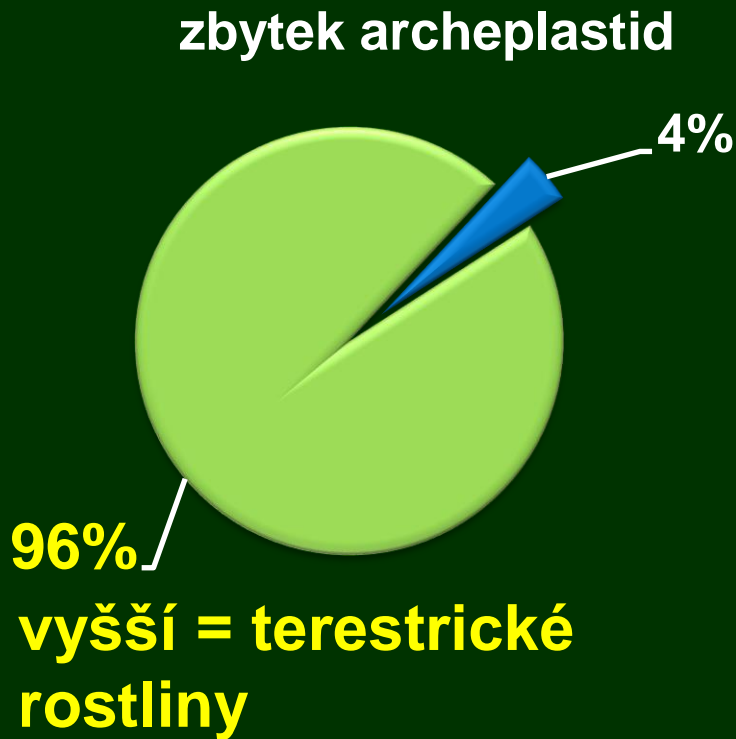

sklerenchym

floem

Fylogenetický důsledek úspěšné terestrializace = velká druhová divergence vyšších rostlin

Rozložení **druhové** diverzity v říši *Archaeplastida*

Počty popsáných druhů v hlavních liniích říše *Archaeplastida*

<i>Glaucophyta</i>	10
<i>Rhodophyta</i>	6100
<i>Chlorophyta</i>	4050
<i>Charophyta</i>	2150

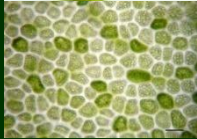
vyšší rostliny 298000

Důsledek terestrializace – **evoluce komplexity a 3D**

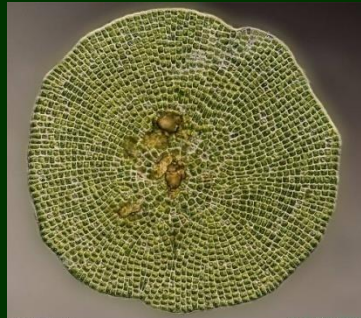
= „zesložitení“ struktury = vznik pletiv a orgánů tvořících tělo (cormus)

vyšší rostliny proto nazývány též **Cormophyta**

Vodní prostředí = strukturně homogenní stélka řas

Ulva, Chlorophyta

Coleochaete, Charophyta

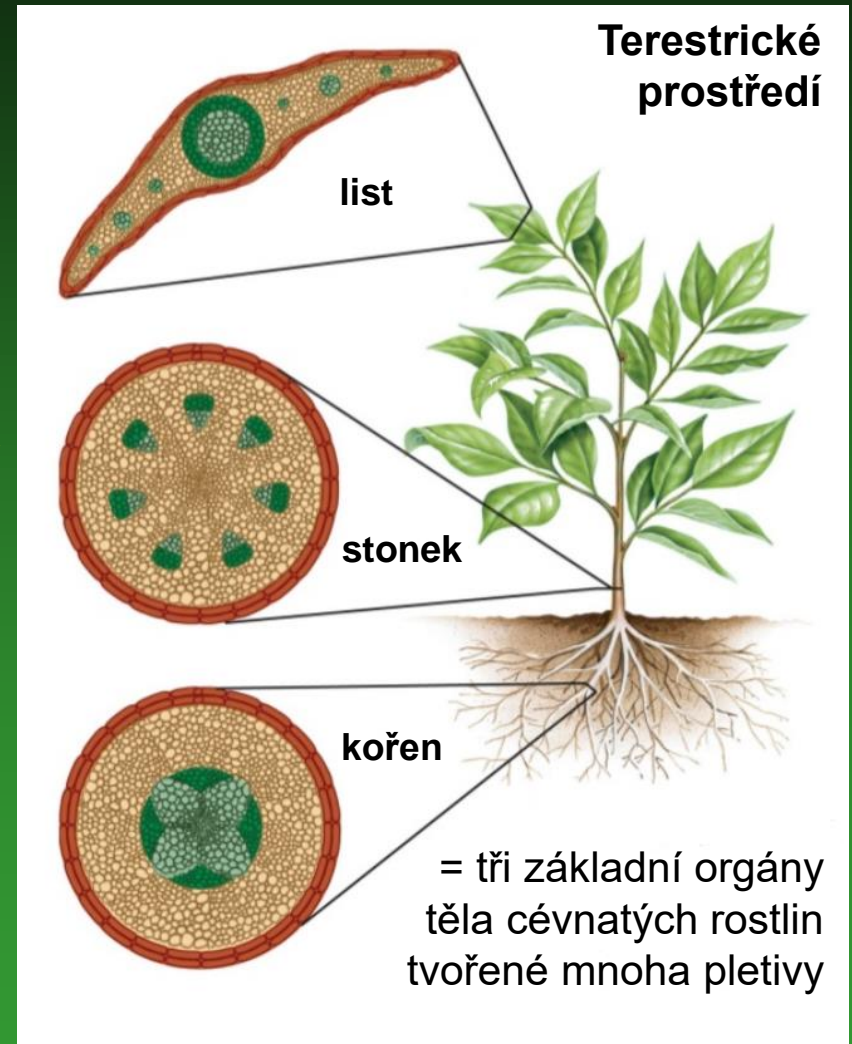
Porphyra suborbiculata
Univ Tsukuba

Dictyota, Phaeophyta

Porphyra, Rhodophyta

Důsledek terestrializace – **evoluce komplexity**

Vztah mezi velikostí a komplexitou rostlinné stavby

Největší bezcévné

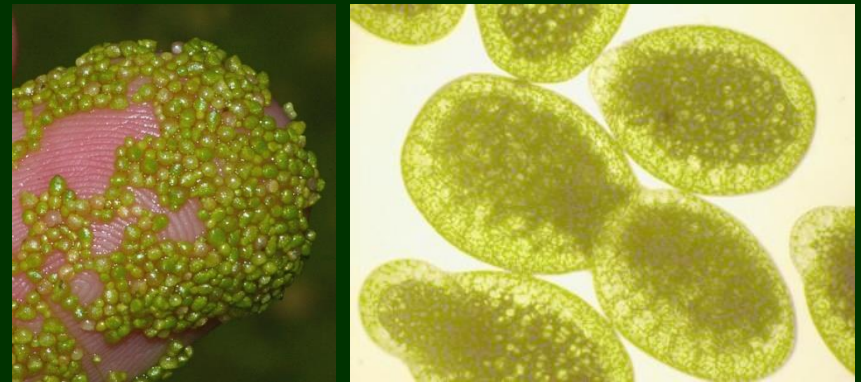
Drobné mechy ve vlhku „nepotřebují“ složitější anatomii. Avšak čím jsou větší, tím mají anatomickou stavbu složitější.

U největších mechů – ploníků – se vyvinuly „cévní svazky“ s „xylemem“ s hydroidami a „floemem“ s leptoidami.

Nejmenší cévnaté

Rozměrnější plavuně, kaprad'orosty a semenné rostliny složitější vnitřní stavbu potřebují. Ve vodním prostředí však mohou velikost zmenšit a jejich vnitřní stavba se pak může zjednodušit.

Nejmenší „cévnaté“ rostliny – okřešky se ve vodě zmenšily natolik, že zredukovaly nebo ztratily kořeny a cévní svazky. Nejmenší z nich *Wolffia microscopica* je tvořena v nekvetoucím stavu jen polokulovitými bezkořennými tělisky téměř stejnocenného pletiva bez cévních svazků.

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

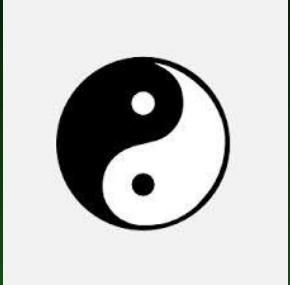
Kromě vyšších (terestrických) rostlin mají všechny ostatní streptofyty haplo(bio)ntní životní cyklus:

jen zygota je diploidní, vše ostatní v cyklu je haploidní

Haplodiplontní životní cyklus vznikl i u ruduch nebo zelených řas nebo u hnědých řas, u streptofytů, ale jen jednou při tetrestrializaci to sehrálo klíčovou roli

V evoluci je důležitá i náhoda !

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

opakovaně na sobě tvoří sporofyt

gametofyt

sporofyt

mechorosty   plavuně   semenné
                         kapradiny   rostliny

A

N

N

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

	mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
opakovaně na sobě tvoří sporofyt gametofyt dlouhověkost / nezávislost výživy	A	N	N
sporofyt	A	A	N

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

	mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
opakovaně na sobě tvoří sporofyt	A	N	N
gametofyt dlouhověkost / nezávislost výživy	A	A	N
nedeterminovaný růst	A	A	N
sporofyt			

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

	mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
opakovaně na sobě tvoří sporofyt	A	N	N
gametofyt dlouhověkost / nezávislost výživy	A	A	N
nedeterminovaný růst	A	A	N
může být oboupohlavný	A	A	N
sporofyt	N	A	A

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

		mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
opakovaně na sobě tvoří sporofyt		A	N	N
gametofyt dlouhověkost / nezávislost výživy		A	A	N
nedeterminovaný růst		A	A	N
může být oboupohlavný		A	A	N
sporofyt nedeterminovaný růst		N	A	A

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

		mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
gametofyt	opakovaně na sobě tvoří sporofyt	A	N	N
	dlouhověkost / nezávislost výživy	A	A	N
	nedeterminovaný růst	A	A	N
	může být oboupohlavný	A	A	N
sporofyt	nedeterminovaný růst	N	A	A
	dlouhověkost / nezávislost výživy	N	A	A

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

		mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
gametofyt	opakovaně na sobě tvoří sporofyt	A	N	N
	dlouhověkost / nezávislost výživy	A	A	N
	nedeterminovaný růst	A	A	N
	může být oboupohlavný	A	A	N
sporofyt	nedeterminovaný růst	N	A	A
	dlouhověkost / nezávislost výživy	N	A	A
	může být jednopohlavný	N	N	A

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

		mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
gametofyt	opakovaně na sobě tvoří sporofyt	A	N	N
	dlouhověkost / nezávislost výživy	A	A	N
	nedeterminovaný růst	A	A	N
	může být oboupohlavný	A	A	N
sporofyt	nedeterminovaný růst	N	A	A
	dlouhověkost / nezávislost výživy	N	A	A
	může být jednopohlavný	N	N	A
	opakovaně na sobě tvoří gametofyt	N	N	A

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

		mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
gametofyt	opakovaně na sobě tvoří sporofyt	A	N	N
	dlouhověkost / nezávislost výživy	A	A	N
	nedeterminovaný růst	A	A	N
	může být oboupohlavný	A	A	N
sporofyt	nedeterminovaný růst	N	A	A
	dlouhověkost / nezávislost výživy	N	A	A
	může být jednopohlavný	N	N	A
	opakovaně na sobě tvoří gametofyt	N	N	A

I nejvíce redukovaný gametofyt krytosemenných je však tvořen více buňkami!

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

		mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
gametofyt	opakovaně na sobě tvoří sporofyt	A	N	N
	dlouhověkost / nezávislost výživy	A	A	N
	nedeterminovaný růst	A	A	N
	může být oboupohlavný	A	A	N
sporofyt	nedeterminovaný růst	N	A	A
	dlouhověkost / nezávislost výživy	N	A	A
	může být jednopohlavný	N	N	A
	opakovaně na sobě tvoří gametofyt	N	N	A

I nejvíce redukovaný gametofyt krytosemenných je však tvořen více buňkami!

Směřuje evoluce k protipólu rodozměny koleochét a parožnatek, kde byla sporofytem jen zygota?

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

		mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
gametofyt	opakovaně na sobě tvoří sporofyt	A	N	N
	dlouhověkost / nezávislost výživy	A	A	N
	nedeterminovaný růst	A	A	N
	může být oboupohlavný	A	A	N
sporofyt	nedeterminovaný růst	N	A	A
	dlouhověkost / nezávislost výživy	N	A	A
	může být jednopohlavný	N	N	A
	opakovaně na sobě tvoří gametofyt	N	N	A

I nejvíce redukovaný gametofyt krytosemenných je však tvořen více buňkami!

Směřuje evoluce k protipólu rodozměny koleochét a parožnatek, kde byla sporofytem jen zygota?

Je jejím cílem, aby gametofytem byly jen samotné gamety, jako u živočichů?

Důsledek terestrializace – **evoluce životního cyklu**

dominace sporofytu v životním cyklu u odvozenějších linií roste
= role fází rodozměny se v evoluci postupně „překlápí“!

		mechorosty	plavuně kapradiny	semenné rostliny
gametofyt	opakovaně na sobě tvoří sporofyt	A	N	N
	dlouhověkost / nezávislost výživy	A	A	N
	nedeterminovaný růst	A	A	N
	může být oboupohlavný	A	A	N
sporofyt	nedeterminovaný růst	N	A	A
	dlouhověkost / nezávislost výživy	N	A	A
	může být jednopohlavný	N	N	A
	opakovaně na sobě tvoří gametofyt	N	N	A

**Ne, evoluce žádný cíl nemá, ale její trajektorie mají svou příčinu!
Budoucí příčiny však nelze predikovat!**

Důsledek terestrializace – **evoluce semennosti**

Spóra vers. semeno

Obojí jsou tělíska představující klidové stadium, umožňující:

1. dobře přežít nepříznivé období

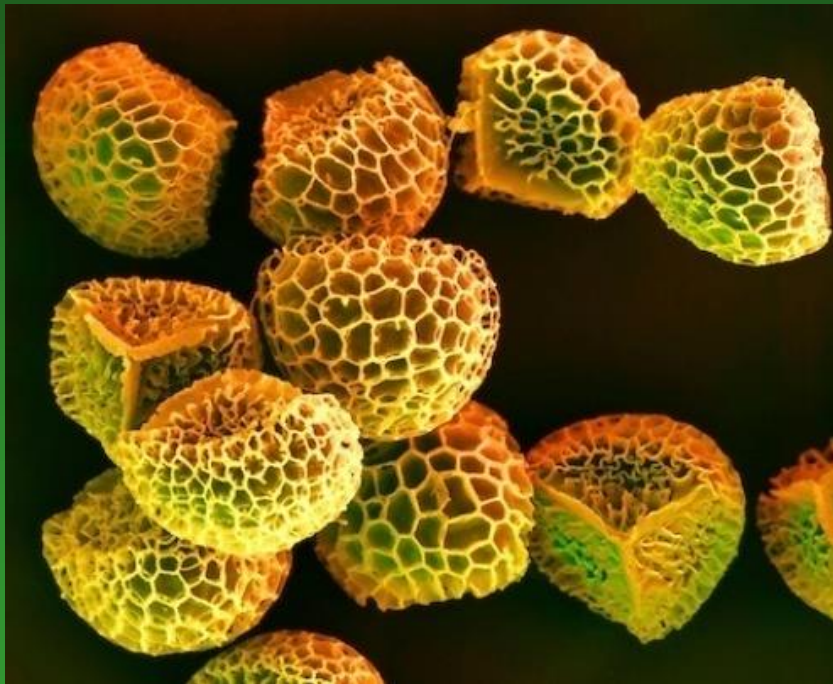

Důsledek terestrializace – **evoluce semennosti**

Spóra vers. semeno

Obojí jsou tělíska představující klidové stadium, umožňující:

1. dobře přežít nepříznivé období
2. efektivně se šířit v prostoru

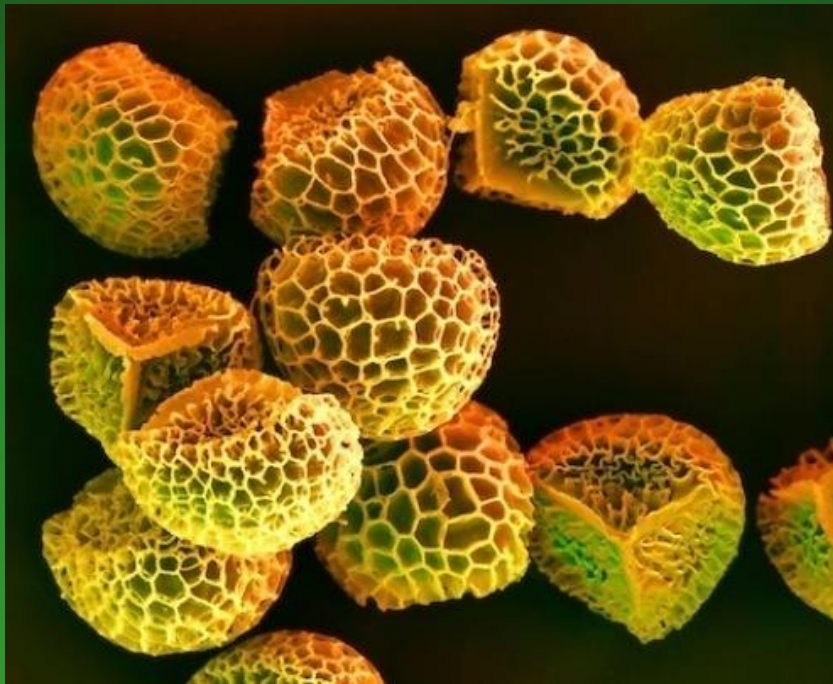
Důsledek terestrializace – **evoluce semennosti**

Spóra vers. semeno

Obojí jsou tělíska představující klidové stadium, umožňující:

1. dobře přežít nepříznivé období
2. efektivně se šířit v prostoru

Po klidové fázi semene následuje sporofyt, po klidové fázi spóry následuje gametofyt

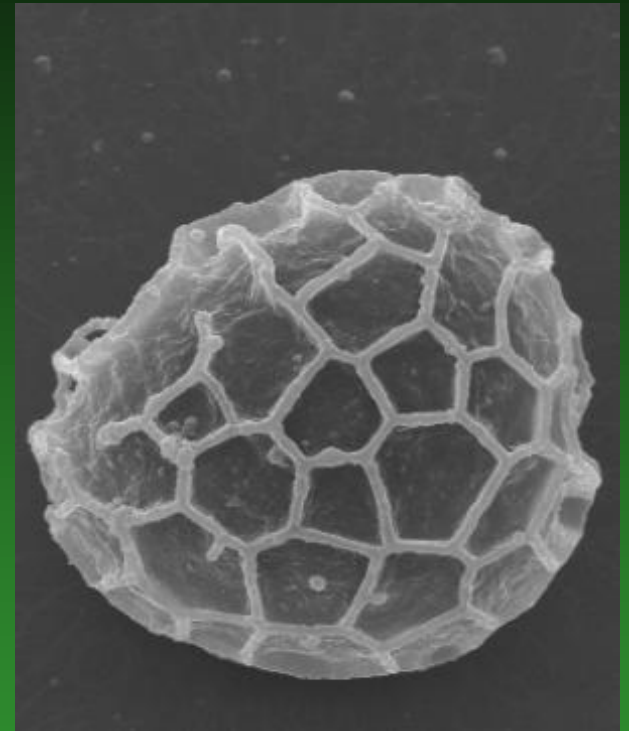
Důsledek terestrializace – **evoluce semennosti**

Spóra čili výtrus

= jednobuněčné rozmnožovací tělísko, vzniká meiózou ve sporangiu

Recentními výtrusnými vyššími rostlinami jsou

1. mechorosty   *Marchantiophyta*
                          Bryophyta
                          Anthoceroophyta
2. plavuně   *Lycopodiophyta*
3. kaprad'orosty   *Monilophyta*

spóra *Lycopodium clavatum*

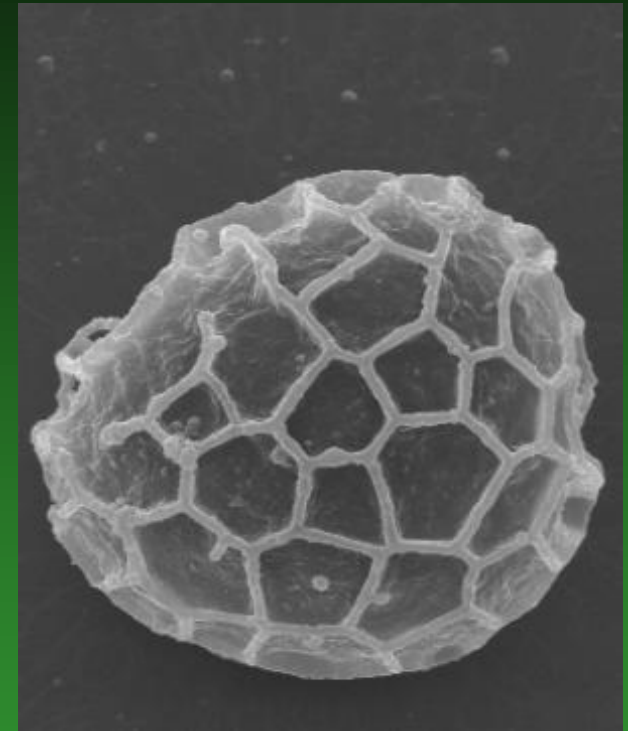
Důsledek terestrializace – **evoluce semennosti**

Spóra čili výtrus

= jednobuněčné rozmnožovací tělísko, vzniká meiózou ve sporangiu

Recentními výtrusnými vyššími rostlinami jsou

1. mechorosty   *Marchantiophyta*
                          Bryophyta
                          Anthocerothyta
2. plavuně   *Lycopodiophyta*
3. kaprad'orosty   *Monilophyta*

spóra *Lycopodium clavatum*

„Gametofyt může ve spóře počkat na správný okamžik!“

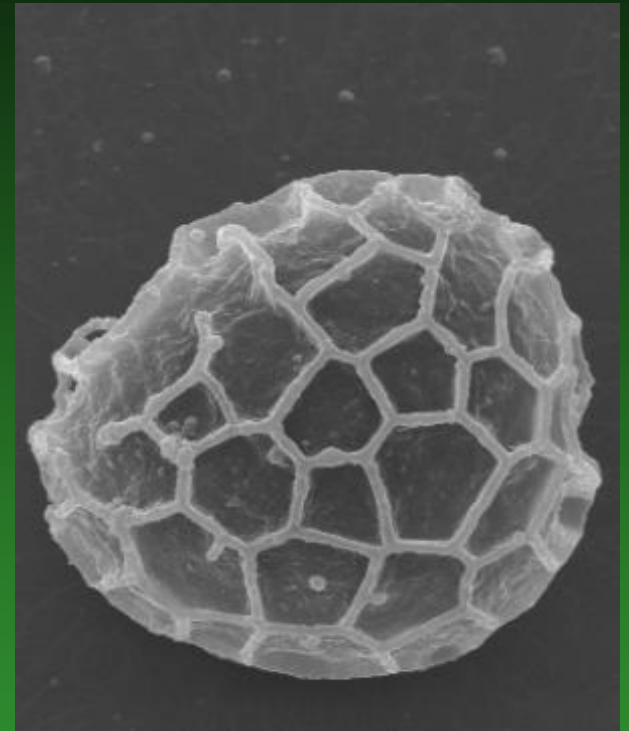
Důsledek terestrializace – **evoluce semennosti**

Spóra čili výtrus

= jednobuněčné rozmnožovací tělísko, vzniká meiózou ve sporangiu

Recentními výtrusnými vyššími rostlinami jsou

1. mechorosty   *Marchantiophyta*
                         Bryophyta
                         Anthoceroophyta
2. plavuně   *Lycopodiophyta*
3. kaprad'orosty   *Monilophyta*

spóra *Lycopodium clavatum*

„Gametofyt může ve spóře počkat na správný okamžik!“

Spóry vyšších rostlin jsou uzpůsobeny k šíření vzduchem = mají obal impregnovaný sporopoleninem (tím se liší od spór řas).

Důsledek terestrializace – **evoluce semennosti**

Semeno

= mnohobuněčný rozmnožovací orgán,

vzniklý z oplozeného vajíčka

na povrchu má osemení (testa)

uvnitř má živná pletiva (perisperm popř. endosperm)
a zárodek (embryo).

Recentními semennými rostlinami jsou

4. nahosemenné a

5. krytosemenné

Důsledek terestrializace – **evoluce semennosti**

Semeno

= mnohobuněčný rozmnožovací orgán,

vzniklý z oplozeného vajíčka

na povrchu má osemení (testa)

uvnitř má živná pletiva (perisperm popř. endosperm)
a zárodek (embryo).

Recentními semennými rostlinami jsou

4. nahosemenné a

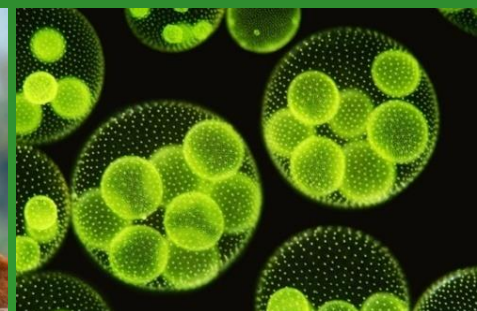
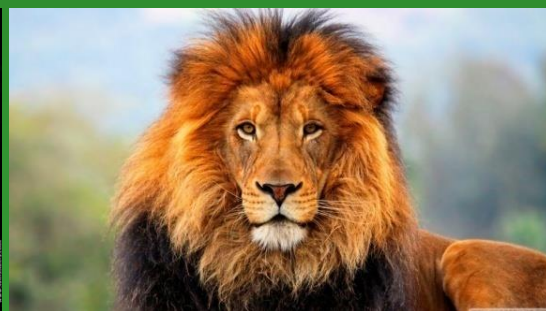
5. krytosemenné

„Sporofyt může v semeni počkat na správný okamžik!“

Důsledek terestrializace – **divergence vyšších rostlin**

> 300 tisíc popsaných druhů – po živočiších nejbohatší evoluční linie
~ 16 % známé globální druhové diverzity

Počty popsaných druhů

živočichové	1 400 000
vyšší rostliny	300 000
archeplastidní řasy	13 000
houby a lišejníky	120 000
ostatní <i>Eukarya</i>	60 000

Důsledek terestrializace – **terestrické ekosystémy**

Vyšší rostliny tvoří jejich kostru

Biomasa – terestrické ekosystémy
rostliny : živočichové
1000 : 1

Biomasa – mořské ekosystémy:
rostliny : živočichové
1 : 30

Důsledek terestrializace – **terestrické ekosystémy**

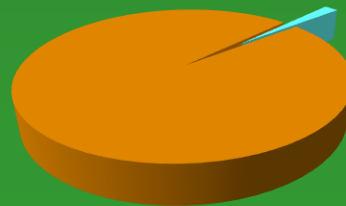
Vyšší rostliny tvoří jejich kostru

Biomasa – terestrické ekosystémy
rostliny : živočichové
1000 : 1

Biomasa – mořské ekosystémy:
rostliny : živočichové
1 : 30

Terestrická biomasa
550 miliard tun

Oceanická biomasa
10 miliard tun

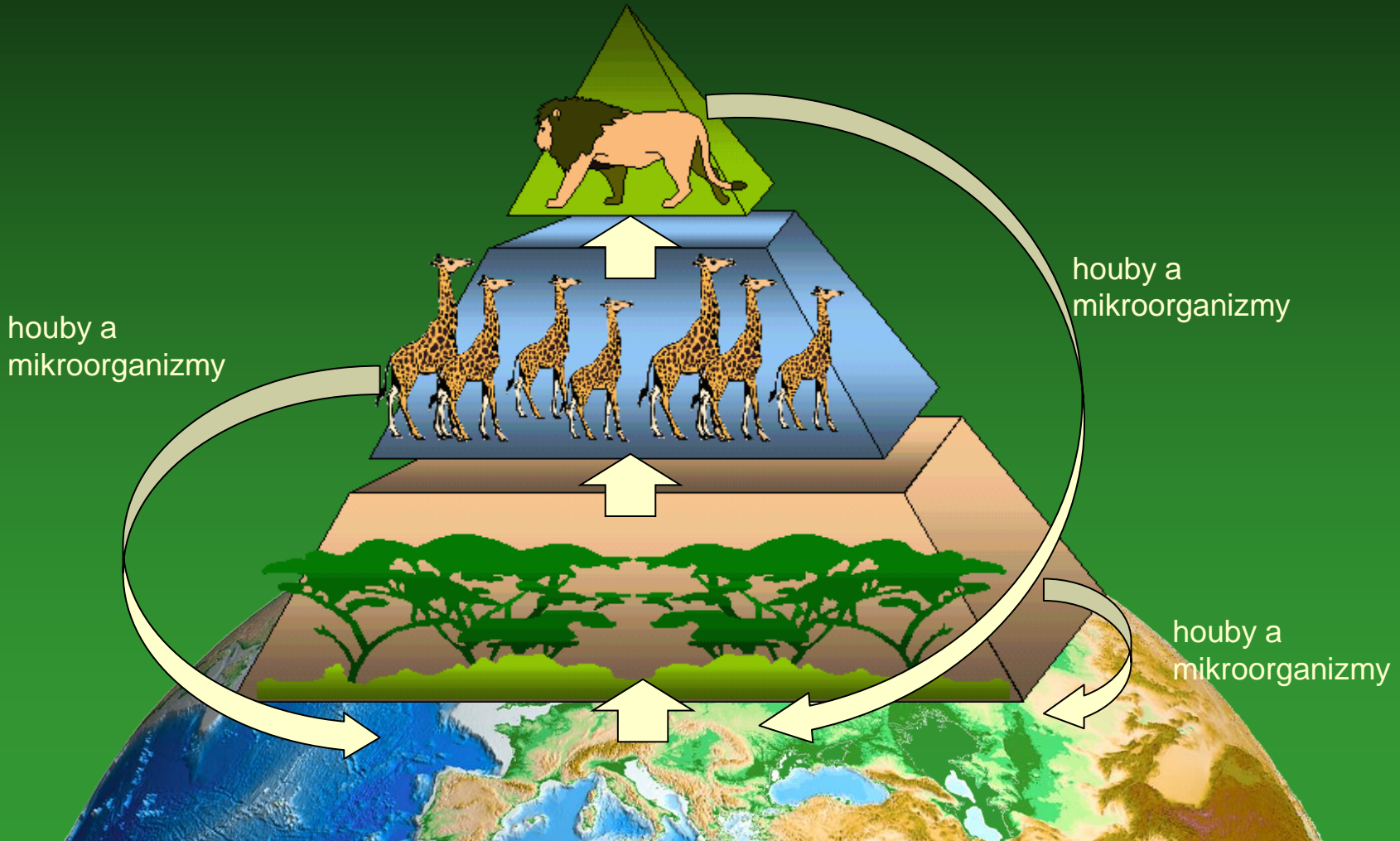
Důsledek terestrializace – **terestrické ekosystémy**

Jsou základnou potravní pyramidy = zdrojem potravy býložravců, predátorů a člověka

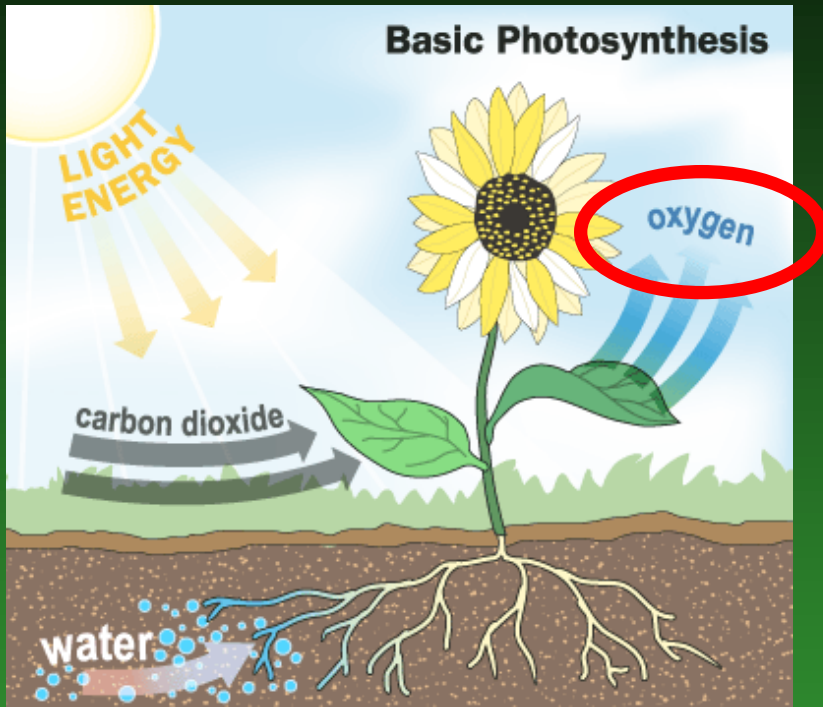

Důsledek terestrializace – **terestrické ekosystémy**

Vyšší rostliny = základna potravní pyramidy = zdroj potravy býložravců, predátorů a člověka

Důsledek terestrializace – **stabilita atmosféry**

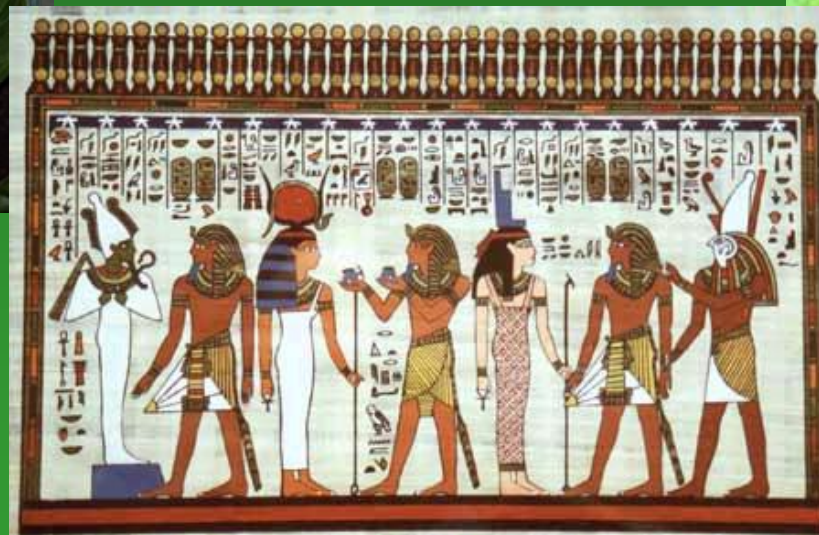

Mají zásadní podíl na tvorbě kyslíku v atmosféře

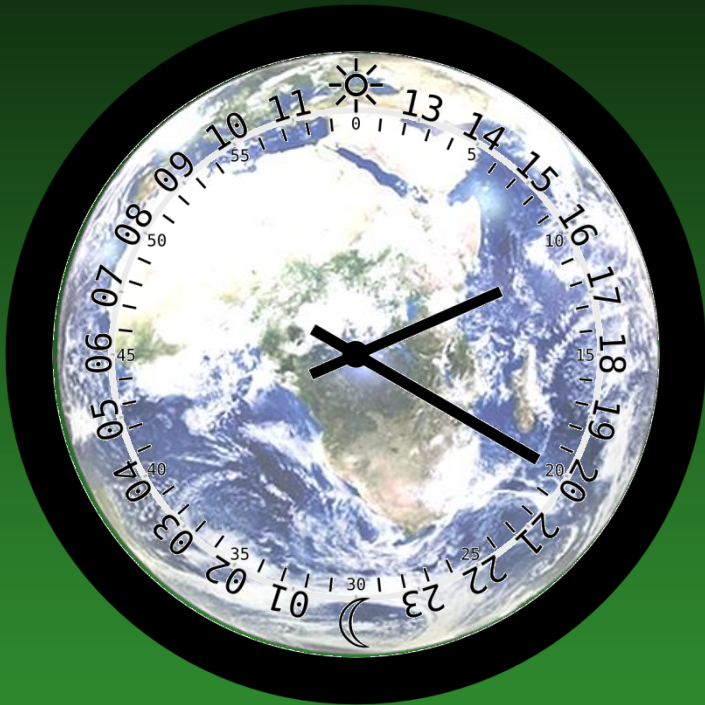
Na druhé straně vzrůst podílu kyslíku v atmosféře, vlivem řas a sinic, byl limitujícím faktorem terestrializace a tedy i vzniku vyšších rostlin a diverzifikace terestrických živočichů, především obojživelníků, plazů, savců a hmyzu.

Vyšší rostliny ve vztahu k člověku

Měly klíčovou roli ve vývoji lidské civilizace

Shrnutí na časové škále: **věk Země 4,5 mld. let = 24 hodin**

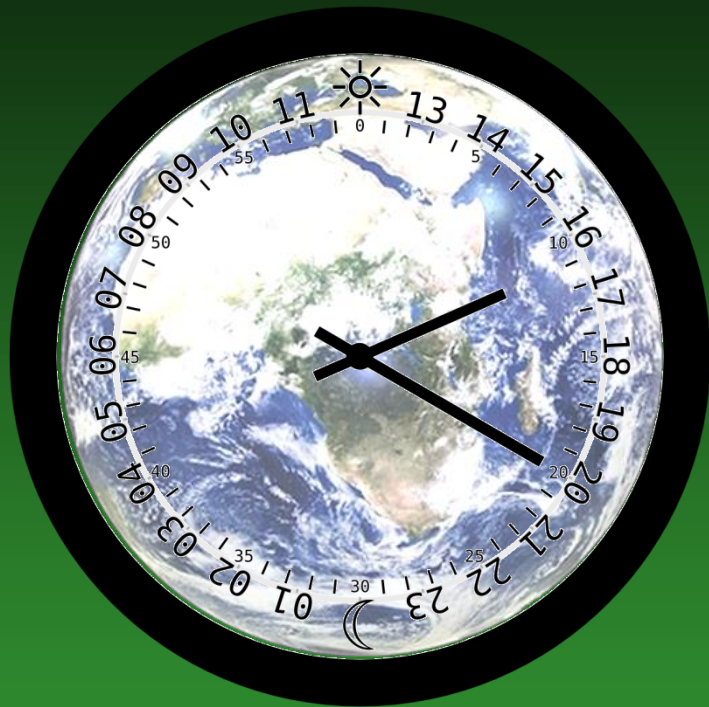

**terestrializace
rostlin**

21:30 vyšší rostliny 480 mil. BC.

Shrnutí na časové škále: **věk Země 4,5 mld. let = 24 hodin**

2:40

zemská kůra

4 mld. BC.

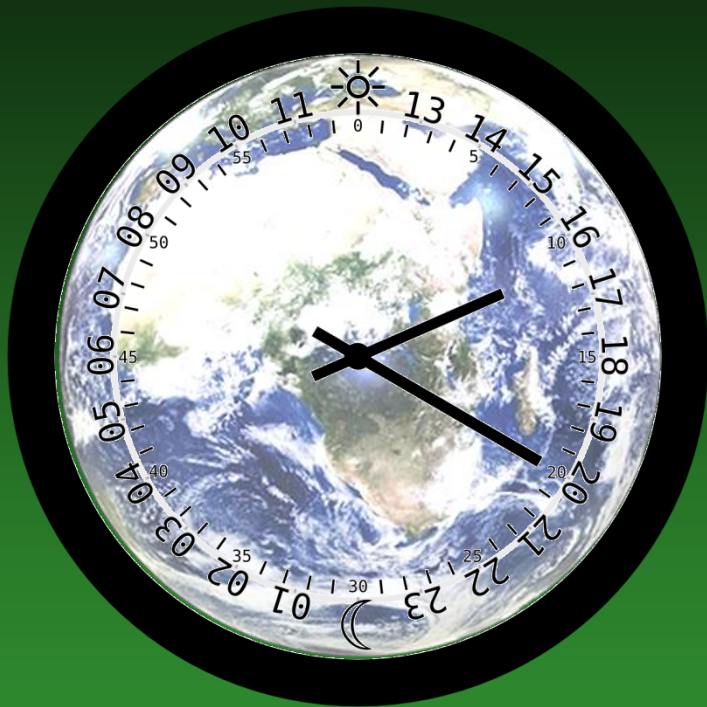
21:30

vyšší rostliny 480 mil. BC.

terestrializace
roślin

Shrnutí na časové škále: **věk Země 4,5 mld. let = 24 hodin**

2:40 zemská kůra 4 mld. BC.

5:20 vznik života 3,5 mld. BC.

21:30 vyšší rostliny 480 mil. BC.

**terrestrializace
rostlin**

Shrnutí na časové škále: **věk Země 4,5 mld. let = 24 hodin**

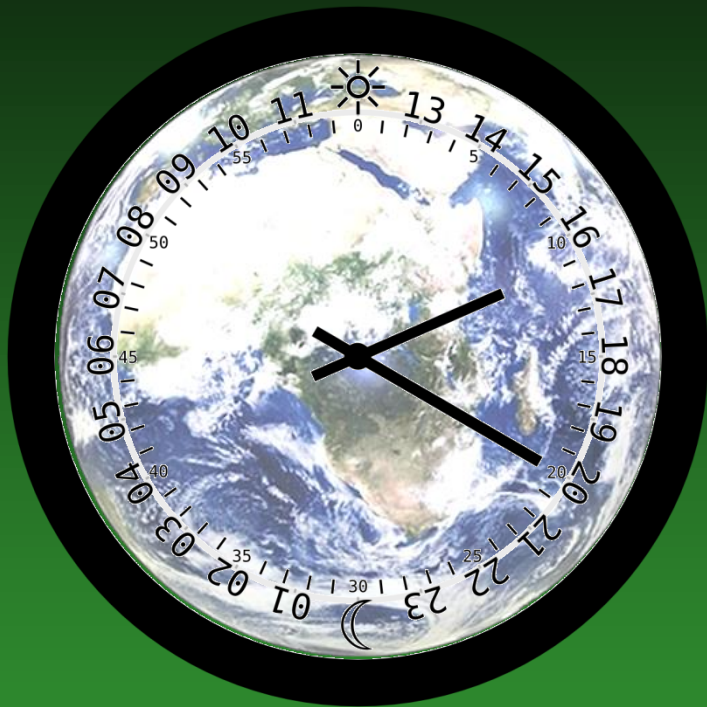

2:40	zemská kůra	4 mld. BC.
5:20	vznik života	3,5 mld. BC.
10:40	<i>Eukarya</i>	2,5 mld. BC.

21:30 vyšší rostliny 480 mil. BC.

**terestrializace
rostlin**

Shrnutí na časové škále: **věk Země 4,5 mld. let = 24 hodin**

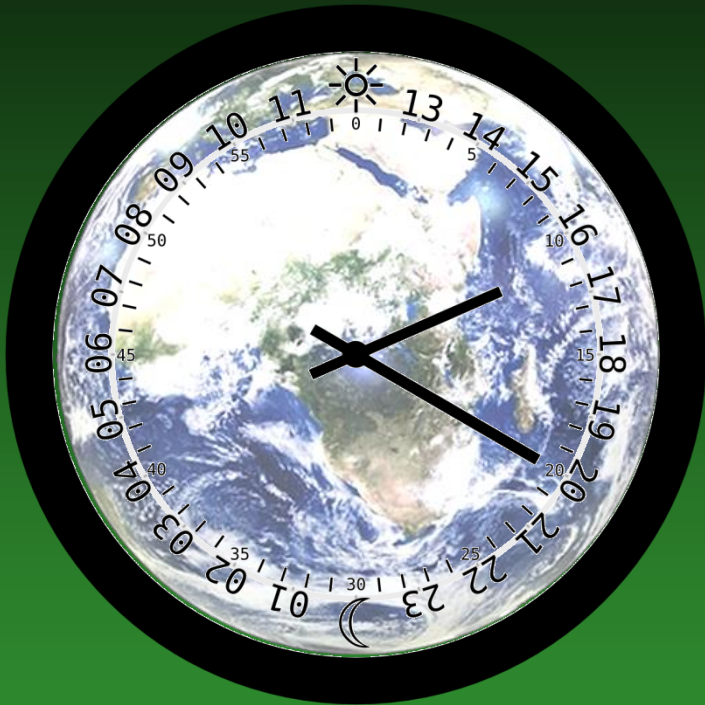
2:40	zemská kůra	4 mld. BC.
5:20	vznik života	3,5 mld. BC.
10:40	<i>Eukarya</i>	2,5 mld. BC.
11:12	kyslíková atmosféra	2,4 mld. BC.

21:30 vyšší rostliny 480 mil. BC.

terestrializace
rostlin

Shrnutí na časové škále: **věk Země 4,5 mld. let = 24 hodin**

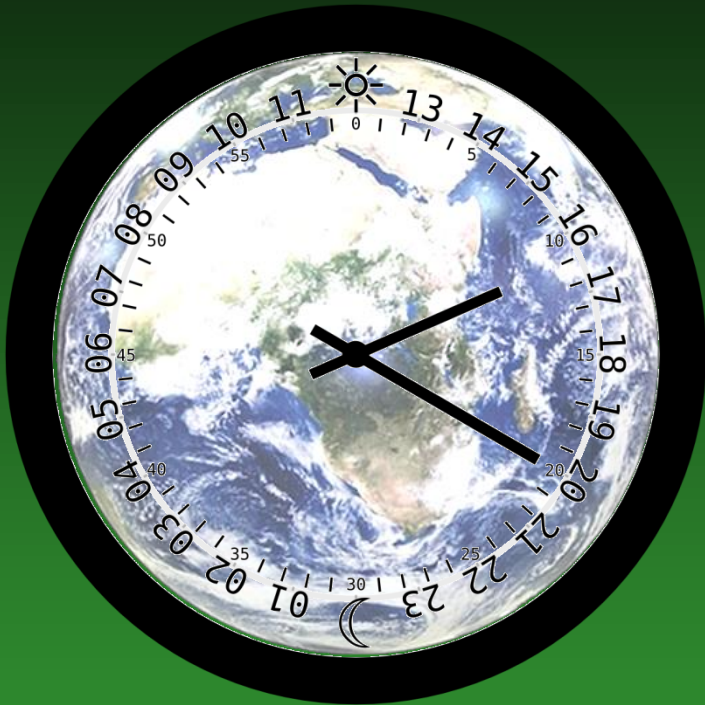

2:40	zemská kůra	4 mld. BC.
5:20	vznik života	3,5 mld. BC.
10:40	<i>Eukarya</i>	2,5 mld. BC.
11:12	kyslíková atmosféra	2,4 mld. BC.
14:20	<i>Archaeplastida</i>	1,8 mld. BC.
21:30	vyšší rostliny	480 mil. BC.

terestrializace
rostlin

Shrnutí na časové škále: **věk Země 4,5 mld. let = 24 hodin**

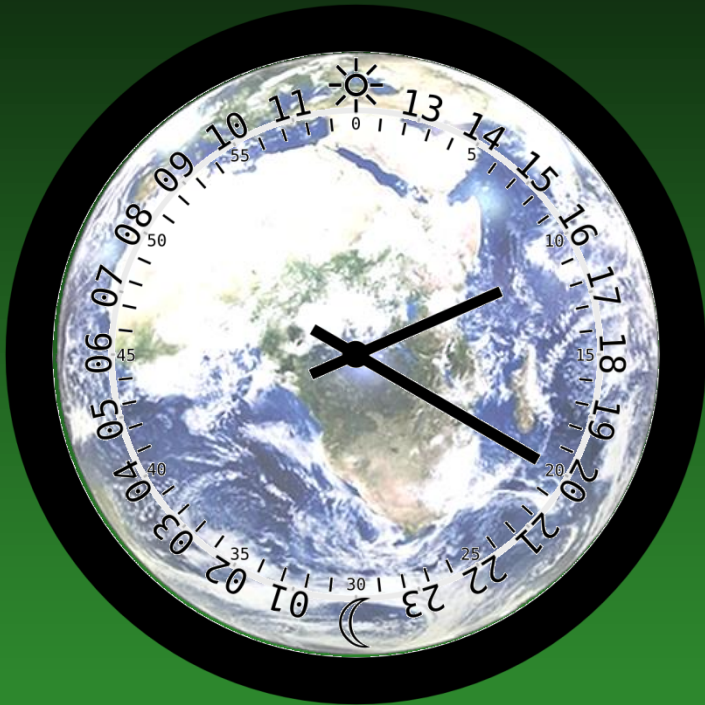

2:40	zemská kůra	4 mld. BC.
5:20	vznik života	3,5 mld. BC.
10:40	<i>Eukarya</i>	2,5 mld. BC.
11:12	kyslíková atmosféra	2,4 mld. BC.
14:20	<i>Archaeplastida</i>	1,8 mld. BC.
17:40	<i>Viridaeplantae</i>	1,2 mld. BC.
21:30	vyšší rostliny	480 mil. BC.

terestrializace
rostlin

Shrnutí na časové škále: **věk Země 4,5 mld. let = 24 hodin**

**terestrializace
rostlin**

2:40	zemská kůra	4 mld. BC.
5:20	vznik života	3,5 mld. BC.
10:40	<i>Eukarya</i>	2,5 mld. BC.
11:12	kyslíková atmosféra	2,4 mld. BC.
14:20	<i>Archaeplastida</i>	1,8 mld. BC.
17:40	<i>Viridaeplantae</i>	1,2 mld. BC.
21:30	vyšší rostliny	480 mil. BC.
23:59:56	<i>Homo sapiens</i>	200 tis. BC.